

KONYA MEVLÂNÂ DERGÂHI VE TÜRBE HAMAMI'NA DAİR İKİ MEVLEVÎ VAKFIYESİ

Yrd.Doç.Dr.Yusuf KÜÇÜKDAĞ

Evkaf-ı Celâliye" diye bilinen Mevlânâ Dergâhı vakıflarının sayısı, Osmanlı Devleti döneminde, diğer tarikatlarinkine göre daha fazla ve zengin idi. Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Mevlânâ Dergâhı arşivlerinde çok sayıda Mevlevî vakfiyesi ile vakfiye sûretinin mevcûdiyeti bilinmektedir. Bundan başka, diğer arşiv ve kütüphanelerle Mevlânâ soyundan olanların elinde, zikredilen dergâhla ilgili vakfiyelerin bulunması ihtimâl dâhilindedir. Bunların tesbit edilerek bilim âleminde duyurulması, Türk Kültür Tarihi yönünden önemli bir görevdir.

İnceleme konusu iki Mevlevî vakfiyesinin tarihleri birbirine yakın, vâkıfları akraba, muhtevâsı benzerlik göstermektedir. Bunlardan birincisi 895 H/1490 M. tarihli olup Cemâleddin Çelebi oğlu Âbid Çelebi'ye; ikincisi ise 906 H/1501 M. tarihli olup Cemâleddin Çelebi'nin torunu Veled Bey'e aittir.

I. ÂBİD ÇELEBİ VAKFIYESİ

1. Âbid Çelebi'nin Hal Tercümesi:

Hz. Mevlânâ'nın ahfâdından olan Âbid Çelebi, Pir Âdil Çelebinin torunu, Cemâleddin Çelebi (Ö.1509)'nin oğludur. Konya'da doğmuş, iyi bir medrese tahsili gördükten sonra kadı olmuş, uzun süre bu görevde kalmıştır. İstanbul kadısı iken kendi isteği ile ayrılarak tamamen tasavvufa yönelmiştir.

Ölümüne kadar İstanbul'da ikamet ettiği anlaşılan Âbid Çelebi, Mevlevî bir aileden olmasına rağmen, ömrünün sonuna doğru, eşi Sitti Hatun'la birlikte, Şeytankulu isyanı sırasında İstanbul'a gelip kısa bir süre kalan Nakşibendiyye şeyhlerinden Abdullah İlähî (ö. 1491)'nin¹ müridi olmuştur². Âbid Çelebi'nin Abdullah İlähî ile karşılaşması, Mevlevîlik yönünden önemli bir dönüm noktası kabul edilebilir. Zira Mevlevîliğin Nakşi-

bendiyye'den etkilenecek kuruluşunu tamamlaması, bundan sonra olmuştur. Üzerinde hem Mevleviyye hem de Nakşibendiyye'den hilâfet görevi bulunan Âbid Çelebi, bu iki tarikatın faaliyetleri için İstanbul (Fatih)'da bir tekke yaptırarak perşembe günlerini Mevleviyye, cuma günlerini de Nakşibendiyye âyinlerinin icrâsına tahsis etmiştir³.

Abdullah İlähi, gerek zâhir ulemâdan, gerekse Mevlevî aileden olması ve en önemlisi zeki ve kabiliyetli bulunmasından dolayı Âbid Çelebi ile herkesten fazla ilgilenmiş, O'nu tam olarak kendine bağlamaya çalışmıştır. Hattâ bu sevgili müridinin bir ara Abdullah İlähî'den başka, Şeyh Muhiddin-i İskilibî (Ö.1514)'ye muhabbet etmesine izin vermemiş, ona yakın olmaktan kendisini menetmiştir. Şeyhinin, O'nun yetişmesi ile ilgili gayretleri sonunda meyvesini vermiş, Âbid Çelebi, Abdullah İlähî'ye tam bir bağlılık göstererek, onun hüsn-i teveccühünü kazanmıştır⁴.

Abdullah İlähi'ye intisabından sonra, tasavuf alanında kısa sürede yetişen ve üne kavuşan Âbid Çelebi, padişah II.Bâyezid (1481-1512)'in dikkatini çekmiş, O'nu kendisine şeyh edinmiştir⁵. Şüphesiz Âbid Çelebi'nin kayınpederi Sinan Paşa (1486)'nın, II.Bâyezid'in veziri bulunması, O'nun padişahla temas kurmasını kolaylaştırmıştır. Bu

1. Bu zatla ilgili geniş bilgi için bkz. Latifi, **Tezkiretü's-Şuarâ**, yazma, Yusuf Ağa Kütüphanesi, varak 29 a; Taşköprü-zâde, **Şakaik**, Terc. Mecdi Efendi, İstanbul 1269, s. 263-264; Mehmet Süreyya, **Sicil-i Osmanî**, III, İstanbul 1311, s. 362.
2. Taşköprüzâde, **aynı eser**, s. 263.
3. Baha Tanman, "Âbid Çelebi Tekkesi", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, I, İstanbul 1988, s. 308.
4. Taşköprü-zâde, **aynı eser**, s. 263.
5. Âbid Çelebi'nin babası Cemaledin Çelebi'nin de aynı padişaha şeyhlik yaptığı bilinmektedir. Herhalede onun şeyhliği, kendisinden önce vefat eden Âbid Çelebi'den sonraya tesadüf etmektedir.

yakınlaşma, padişahın Mevlevîlikle ilgilenmesine sebep olmuş, Konya Mevlânâ Dergâhı'nı tamir ettirerek nakışlarını yenilemiş, sandukaların üzerine örtülmesi için değerli kumaşlar hediye etmiştir⁶. Âlim ve fâzıl olduğu kadar, hayırsever de olan Âbid Çelebi, İstanbul (Fatih)'da bir mescit ve tekke ile, fakir ve kimsesizlerin kalmaları için odalar yaptırmıştır⁷. Ömrünün sonuna kadar ilim ve tasavvufla meşgul olmuştur.

Âbid Çelebi 903 H./1496-97'de İstanbul'da vefat etmiş, Fatih Camii yakınındaki kendi hayratı olan tekke ve mescidinin haziresine gömülmüştür⁸.

Âbid Çelebi'nin kısa sürede başarıya ulaşmasında zevcesi, meşhur Osmanlı âlim, şair, mu-tasavvıf, mütefekkir ve devlet adamı Sinan Pa-şa'nın⁹ kızı Sitti Hatun'un¹⁰ etkisi büyük olmuştur. O da zevci Âbid Çelebi gibi tasavvufla yakından il-gilenmiş, hatta bu konuda, O'ndan da ileri gitmiş-tir. Nitekim Abdullah İlahî'ye o da intisap etmiş, çok samimi bir şekilde ona bağlanmış hattâ bu şeyhe bağlılıkta tereddüt gösteren eşi Âbid Çele-bi'yi ikna ederek Abdullah İlahî'ye samimiyetle bağlanmasını sağlamıştır. Sitti Hatun, tasavvuf yo-lundaki üstün başarısından dolayı zevcinin rızasını, şeyhinin de takdirlerini kazanmıştır¹¹. Zevci gibi hayırsever bir kadın olan Sitti Hatun, kocasının ölümünden sonra İstanbul ve Konya'daki hayratla-rının mütevellilikleri ile Konya Hoca İbrahim Dârü'l-Huffâzı'nın mütevelliliğini yürütmüştür¹². Âbid Çelebi, kendisinin ölümünden sonra vakıfla-rının mütevelliliğini ona şart koşmuştur (Vakfiye I. 7-8). Bütün bu söylenenlerden anlaşılacağı üzere, bir Türk kadını olarak onun toplumda belli bir kül-tür seviyesine ulaştığı ortadadır. Türk toplumunda, XV. yüzyıl sonlarında bile kadının hayatta aktif rol oynadığı, kültüre ve ekonomiye önemli katkılarda bulunduğu bir defa daha ortaya çıkmıştır.

Netice olarak Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî ahfâdından olan Âbid Çelebi, önceleri kadı sınıfın-da, Mevlevî muhibbi bir kimse iken Abdullah İlahî'ye intisap ederek Nakşibendî olmuş fakat, Mevlevîliği de hiç bir zaman bırakmamış, bu iki tari-katin birbiriyle temas kurmasında etkili olmuş bir mutasavvıftır.

2. Âbid Çelebi Vakfiyesinin Özellikleri:

a-Vakfiyenin Tavsifi:

Mevlânâ Dergâhı Arşivi'nde 67 numaralı zarfta Cemaleddin Çelebi oğlu Âbid Çelebi'ye ait ikinci vakfiye, Arapça olarak 8 Cumâdelulâ 895 H. tarihinde tanzim edilmiş, 23X 61 cm. ebadın-da yekpâre bir kâğıda bozuk nesih diyebileceğimiz bir hatla sûreti yazılmış olup çok yakın bir zaman-da tamir görmüş, arkasına boydan boya naylon karışımı gri bir bez yaptırılmıştır. Vakfiye sûretinin sol üstünde vakfiyeyi tescil edenin, sağ üstünde ise istinsah eden kadının adı ve mührü bulunmakta-

dır. Sağ kenarında istinsah tarihi, 20 Rebiülâhîr 1160 olarak kaydedilmiştir. Tescil ve istinsah edenlerle sonundaki şahitler hariç tutularsa, vakfi-ye sûretinin esas metni, 50 satırdır (Belge 1).

b- Vakfiyedeki Tasdik ve Şahitler:

1.Hamîd b. Efdalî'l-Huseynî el-Mübtefâ (Ö.1503):

Vakfiyenin sol üst köşesindeki tasdik, İstan-bul kadısı Hamîd bin Efdalü'l-Huseynî el-Mübte-lâ'nındır. Fatih (1451-1481) ve II.Bâyezid dönem-lerinde çeşitli devlet hizmetlerinde bulunmuş bil-ginlerdendi. İlk tahsilini, babası Efdalü'd-Din Hüse-yin Efendi'de yaptı. Daha sonra zamanın meşhur âlimlerinde ve en son Bursa'da, müderris Molla Yegân'da tahsilini ikmâl etti. Şer'î ve fen bilimleri-ni tamamladıktan sonra, aynı şehirde bulunan Kaplıca Medresesi'ne müderris olarak tâyin edildi. Fatih'in tahta geçmesinden kısa bir süre sonra bu görevinden azledildi. Yine Fâtih'in emri ile daha sonra İstanbul'daki Sultan Murad Hân-ı Gâzî Med-resesi'ne müderris oldu¹³.

II.Bâyezid zamanında sırası ile Edirne ve İst-anbul kadısı, 901 H./1496 M 'de ise Şeyhülislâm oldu¹⁴. 908 H./1503 M. tarihinde İstanbul'da öl-dü. Kabri Eyup Sultan Mezarlığı'ndadır¹⁵.

Osmanlı Devleti'nin yedinci, II.Bâyezid'in üçüncü şeyhülislâmı olan Efdâl-zâde Molla Hamîdüddin Efendi, ilminin yüksekliği kadar, sağ-lam seciyyesi ve olaylar karşısındaki metanetiyle de tanınmıştır. Verdiği fetva ve kararlarda şer'î ve aklı delillere geniş yer verir, hiç hatâ yapmazdı.¹⁶ Aynı zamanda hayırsever olarak da tanınan Molla

6. Sakıp Dede, **Sefîne-i Nefise-i Mevleviyân**, I, Mısır 1283, s. 143.
7. Evliya Çelebi, **Seyahatnâme**, I, İstanbul 1317, s.340, 349; Taşköprü-zâde, **aynı eser**, 367; Mehmet Süreyya, **aynı eser**, III, 262-363.
8. Mehmet Süreyya, **aynı eser**, III, s.263.
9. Sadrâzam Sinan Paşa için bkz. Taşköprü-zâde, **aynı eser**, 193-196; Latîfî, **aynı eser**, 88ab; Mehmed Sü-reyya, **aynı eser**, III, 103; Mehmed Tahîr, **Osmanlı Müellifleri**, İstanbul,II, 1333, 223; Hasibe Mazıoğlu, "Sinan Paşa ", **IA, X, s.666-670**.
10. Vakfiye I.7-8. (bundan sonra metin içinde, parantez arasında gösterilecek).
11. Taşköprü-zâde, **aynı eser**,s.367-368.
12. İbrahim Hakkı Konyalı, **Âbideleri ve Kitâbeleri ile Konya Tarihi**, (kısaltma Konya Tarihi), Konya 1964, s. 455, 953.
13. Taşköprü-zâde, **aynı eser**, s.191-192.
14. Aşıkpaşa-zâde, **Tarih**, İstanbul 1332, s.224, dipnot no.1;Mehmed Süreyya, **aynı eser**, C.II., s.256.
15. Taşköprü-zâde, **aynı eser**, s. 192'de ölümünü H.903 olarak göstermektedir. İsmail Hamî Danişmend, **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi**,V, İstanbul 1971,s. 111'de H. 908 olarak yazar ki, yedi sene şeyhülis-lâmlık yaptığına göre, doğrusu H.908 olmalıdır.
16. Taşköprü-zâde, **aynı eser**, s. 192-193.

Hamîdüddîn Efendi'nin tesbit edilebilen hayır eserleri şunlardır:

Edimekapı'da Şekerciler Hanı yakınında bir medrese,

Yine Edimekapı yolu üzerinde Üçbaş Mescidi,

Keskîndede Zâviyesi yakınında bir mescid.¹⁷

Hâşîye ve şerhleri de bulunan Hamîdüddîn Efendi'nin bilinen eserleri şunlardır:

1- Hâşîyetün 'alâ Metâlî,

2-Hâşîyetün 'alâ Muhtasar li-Şeyh Seyyid Şerif,

3- Hâşîye-i Tevâlî-i İsfehânî,

4- Ecvibe-i Muknî'a 'alâ Şerh-i Hidâye li-Şeyh Ekmelüddîn.¹⁸

2. el-Hâc Emrullah b.Abdülazîzü'l-Mevlâ:

Vakfiyenin sağ üstünde ise sûreti imzalayan el-Hâc Emrullah bin Abdülazîzü'l-Mevlâ'nın adı ve mührü yer almaktadır. Hakkında bilgi bulunmamıştır.

3. Mevlânâ Muslihiddin Mustafa b. Hızır Fakîh:

Vakfiyeyi tanzim eden kadı, Mevlânâ Muslihiddin Mustafa bin Hızır Fakîh'tir (Vakfiye I.1-2). Muslihiddin Mustafa bin Hızır Fakîh, Konya fethe dilince 881 H./1476 M.'de, Gedik Ahmet Paşa (Ö.1482)'nin sadrazamlığı sırasında, Osmanlı Devleti tarafından Karaman Eyâleti vakıflarını ilk def'a tesbit etmek için görevlendirilen tahrir emînidir.¹⁹ Vakfiyede kadı olarak ismi geçtiğine göre, II.Bâyezid zamanında hâlen Konya kadısındır. Yavuz Sultan Selim (1512-1520) döneminde yapılan Karaman Eyâleti vakıflarının tahririnde de kadı olduğu belirtilmektedir.²⁰ Babasının adı Hızır Fakîh olduğuna göre, hukukçu bir âileden olduğu kanaatini vermektedir.²¹ Âlim ve aynı zamanda iyi bir bürokrat olduğu, Osmanlı Devleti'ne geçiş döneminde Karaman Eyâleti'nde önemli görevlerde bulunmasından ve uzun zaman devlet memurluğunda mümtaz bir yer işgal etmesinden anlaşılmaktadır.

4. Doğanî-zâde Mustafa Efendi:

Metin içinde geçen şahitlerden Mustafa b. el-Hâc Doğanî (Vakfiye I. 1-2), herhalde Doğanî-zâde Mustafa Efendi olmalıdır. Bu zat, aslen Balıkesir'li bir kadıdır.²²

5. Mevlânâ Alâeddin b.Mevlânâ Mehmed Efendi:

Konya mahkemesinin nâibi olan Mevlâna Alâeddin b.Mevlânâ Mehmed, Hz.Mevlânâ'nın ahfâdındandır.²³ Aynı şahsın, II.Bâyezid devri Karaman Eyâleti vakıflarının tahririnde Aksaray Kiçikakup Mescidi vakfına tasarruf ettiği bilinmektedir.²⁴

6. Sinan b. Mollâ Mehmed:

Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân'da "Dervîş Si-naneddin" başlığı ile hakkında bilgi verilen bu zat, Konya'ya bağlı Akşehir'de doğmuştur. İyi bir medrese öğrenimi gördükten sonra, tasavvufla ilgili anlatılanların bir çoğuna şüphe ile bakan bir âlim olmuştur. Tarikatlarla ilgili tereddütlerini gidermek için Konya'ya gelerek Mevlevîliğe intisap etmiş, bizzat içinde yaşayarak bu alandaki şüphelerini izale etme yönüne gitmiş, kısa zamanda ihlâsı ve kabiliyeti ile çevresi tarafından tanınır hale gelmiştir. Çelebi Emîr Âdil Küçük zamanında önce Mevlevî halifesi, daha sonra Konya Dergâhına mesnevîhan olmuştur. Bu sonuncu görevde, ölümüne yakın zamana kadar kalmıştır. Bilgili ve iyi huylu olduğu için müridler tarafından çok sevilmiş, hoş sohbetleri ile çevresinde pek çok kimseyi toplamayı başarmış, müridlerin sayısının artmasına vesile olmuştur.²⁵

Vâkîf Âbid Çelebi'nin babası Cemâleddin Çelebi'nin postnişinliği sırasında da faaliyetlerini mesnevîhan olarak sürdürmüş, ölmeden önce kendi isteği ile bu görevi Dervîş Abdülkerim'e bırakmıştır. Konya'da ölmüş, Mevlânâ Dergâhı'na defnedilmiştir.²⁶ 1490 M. tarihli vakfiyede şahitler arasında olduğuna göre, ölümü bu tarihten sonra olmalıdır. XV.yüzyılın II.yarisında Mevlevîliğin yayılmasında hizmeti geçenlerdendir.

7. Mevlânâ Muslihiddin İbn Yûsuf:

Konya kadısının maiyyetinde, miras taksimi ile ilgilenen Kassâm Muslihiddin ibn Yûsuf, bulunduğu mevkie bakılırsa, iyi bir medrese tahsili yapmıştır. Bu zat, yürüttüğü bu resmî görevin yanında Fatih zamanında Konya'da Nefise Hatun

17. Taşköprü-zâde, **aynı eser**, s. 192; Abdülkadir Altunsoy, **Osmanlı Şeyhülislâmları**, Ankara, 1972, s. 12.
18. Mehmed Süreyya, **aynı eser**, C.II, s.256; Mehmed Tahir, **aynı eser**, C.I. s. 222.
19. İbrahim Hakkı Konyalı, "Bir Hüccet İki Vakfiye, **VD**. Sayı VII, s. 104; aynı yazar, **Âbideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi, Ermenek ve Mut Âbideleri**, İstanbul, 1967, s.445 (Bundan sonraki atıflarda Karaman Tarihi olarak kısaltılacaktır.)
20. İbrahim Hakkı Konyalı, **Âbideleri ve Kitabeleri ile Niğde, Aksaray Tarihi**, C.I, İstanbul 1974, s.847. (Bundan sonraki atıflarda Aksaray Tarihi olarak kısaltılacaktır.)
21. İlk bakışta Fatih döneminin meşhur âlimlerinden Hızır Bey'in oğlu olduğu zannını vermektedir. Fakat, Hızır Bey'i anlatan biyografi kitaplarında onun bu isimde öğrenim varlığından bahsedilmemektedir.
22. Osmanlı tarihindeki Meşhur Küçük Kadı-zâde Mehmed Efendi bunun oğludur. Bunun için bkz. Mehmed Tahir, **aynı eser**, C.I.s. 402.
23. Abdülbaki Gölpınarlı, **Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik**, İstanbul 1953, s. 217, 41 nolu dipnot.
24. Konyalı, **Aksaray Tarihi**, I, s. 538.
25. Sakıp Dede, **aynı eser**, III, s. 10.
26. Sakıp Dede, **aynı eser**, III, s.11.

Dârül-Huffâzı vakfının mütevelliliğini, II.Bâyezid döneminde ise, Gühertaş Türbesi vakfının mütevelliliği ve türbedarlığını yapmıştır.²⁷

c- Vakfiyelerde Geçen Yer ve Yapı Adları ve Bunların Toponomik Yönden Önemleri :

XV.yüzyılın sonlarına ait bu vakfiyelerde geçen köy, arazi ve bina adlarının bir-iki tanesi hariç hemen büyük çoğunluğunun Türkçe olduğunu, Türkçe olmayan bazı adların da Türkçeleştirildiğini görmekteyiz.

1. Mevlânâ Türbesi : Mevlânâ Türbesi (Resim1) Konya sürunun dışında, daha Hz.Mevlânâ'nın babası Bahâeddin Veled'in sağlığında nüvesi atılmış bir tekkedir. Sonradan başka yapılar ilâve edilerek Osmanlı ülkesinin en büyük dergâhı hâline gelmiştir.²⁸

2.Türbe Hamamı: Bilim adamları arasında Türbe ve Kürkçü (Postî, Postîndüz) hamamlarının aynı hamam olduğu kanaati yaygındır.²⁹ Oysa araştırma konusu Âbid Çelebi ve Veled Bey vakfiyelerinde Türbe Hamamı, Mevlânâ Dergâhı yakınında gösterilmektedir(Vakfiye I. 7-8; II. 5-6). 832 H/1428 M. tarihli bir vakfiyeye göre Kürkçü Hamamı, Hoca Selman vakfıdır (Belge 3). Bulunduğu mevki de Mevlânâ Türbesi yakını değil, Ârâste Çarşısı (sûk)'nda, Hacı Hasan Camii civarındır.³⁰ Gurre-i Muharrem 1255/17 Mart 1839 tarihli " Kara Hâfız Efendinin Medrese Arsasının Tezkiresi Kaydı"nda ise yeri, kesin olarak gösterilmiştir. Buna nazaran Kürkçü Hamamı, Hacı Hasan Camii'nin bitişiğinde bulunan ve en az 80 senedir harabe durumundaki Hacı Hasan Medresesi'nin batı bitişiğinde, üç tarafı yol, bir tarafı da Hacı Hasan Camii ile çevrili olup 15 senedir harap ve muattal bir vaziyettedir. Hamamın temel taşlarının bulunduğu 1,5 dönümlük arsası ile, miktarı belirtilmeyen Hacı Hasan Medresesi'nin yeri birleştirilerek yeni bir medrese inşa edilmesi söz konusu olmuştur (Belge 4). Medreseyi yaptıracak olan Kara Hafız Mustafa b.Musa Efendi'den, Hoca Selman vakfı mütevellisi, Kürkçü Hamamı'nın yeri karşılığında "icâre-i mu'accele" olarak 300 kuruş almış; yılda 20 akçe olmak üzere 80 yıllığına icâra vermiştir (Belge 5).

Bu belgelere göre Kürkçü Hamamı, Hacı Hasan Camii'nin kuzey ve batısında, eski PTT'nin bulunduğu yerden yeni PTT binasının oturduğu alanı içine alacak şekilde uzanıyordu. Hacı Hasan Medresesi de Hacı Hasan Camii'nin kuzeyinde, Kürkçü Hamamı'nın doğusunda idi (Plân 1). Burası, şimdiki PTT binasının doğusundaki tuvaletin bulunduğu yerdir.

Türbe Hamamı, Ş.Uzluk'a göre, bir Selçuklu devri hamamıdır.³¹ A.Saim Ülgen ise, Sultan Veled'in oğlu Âbid Çelebi tarafından, Karamanoğlu Mehmed Bey (1262-1278) zamanında yapı-

rıldığını ve gelirini Mevlânâ Türbesi'ne vakfettiğini kabul etmektedir.³² Oysa ki, Fâtih dönemi Karaman Eyâleti vakıflarının tahririnde, Mevlânâ Dergâhı vakıfları arasında Türbe Hamamı'nın adı geçmemektedir.³³ Türbe Hamamı'yla ilgili ilk kayıt, II. Bâyezid devri vakıf tahririnde bulunmaktadır.³⁴

Diğer taraftan Türbe Hamamı'na dair ilk vakfiye, Cemâleddin Çelebi'ye aittir. Bundan Türbe Hamamı'nın hisselerinden bir kısmının Mevlânâ Türbesi'ne vakfedildiği anlaşılmaktadır.³⁵ Aynı şekilde Cemâleddin Çelebi'nin oğlu Âbid Çelebi (Ö.1496-97) ve torunu Veled Bey de bu hamamın diğer hisselerini Mevlânâ Türbesine vakfetmişlerdir³⁶ (Vakfiye I. 6-7; II. 5-6).

27. Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 607, 773.

28. Hasan Özönder, **Konya Mevlânâ Dergâhı**, Ankara 1989.

29. Mehmed Önder, **Mevlânâ Şehri Konya**, (II.baskı) Ankara 1971, s. 309; Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 1068. Eflâkî'deki "Hüdâvendigârın Zamanında Kürkçüler Hamamı..." (**Âriflerin Menkıbeleri**, Çev. T.Yazıcı, I, İstanbul 1973, s. 127; bkz. Emre Madran, "Âriflerin Menkıbelerinde Geçen Yapı İsimleri Üzerine Bir Deneme", **VD**, X, s. 178) gibi ifadeler, bu hamamın Mevlânâ'nın soyu ile ilgili olduğu kanısını uyandırmaktadır. Bu kanışıklığa neden olan diğer bir durum, büyük bir onarım isteyen Kürkçü Hamamı, 1110 H/1699 M'de, vakıf gelirlerinin yetersizliği nedeniyle, Hoca Selman vakfı mütevellisi tarafından Mevlânâ Dergâhı postnişini eş-Şeyh es-Seyyid Bostan Efendi'ye hamamı onarması şartıyla 90 yıllığına 3100 akçeye icâra verilmiş olmasıdır. Bundan sonraki yazışmalarda post-nişinlerin adını çok sık geçmiş olması, Türbe Hamamı ile Kürkçü Hamamı arasında bağ kurulmasına sebep olmuş, ikisinin aynı hamam olduğu zannedilmiştir. Konya Şer'iye Sicili (kısaltma KŞS) no.32 (C21),s.75-76.

30. Bkz. KŞS no.C7, s.133¹ ; no.C14, s.156¹. Fatih dönemi Karaman Eyâleti vakıflarının tahririnde Kürkçü (Postîndüz Hamamı, Hoca Selman Vakfı Dârü'l Huffâzî'na ait olduğu halde, Türbe Hamamı olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Bkz.Konyalı, **Konya Tarihi**, s.1068.

31. Şahabeddin Uzluk, **Konya Âbideleri**, Konya 1939, s. 45-46.

32. Yılmaz Önge, "Konya Mevlânâ Dergâhının Kaybolan Bir Yapısı: Türbe Hamamı", 5. Millî Mevlânâ Kongresi (Tebliğler), 3-4 Mayıs 1991 Konya, Konya 1992, S.75-80.

33. F.Nafiz Uzluk, **Karaman Eyâleti Vakıfları Fihristi**, Ankara 1958, s. 9-10.

34. Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 1068.

35. Konyalı, **aynı eser**, s. 1068-1069'da Cemâleddin Çelebi'nin vakfiyesinden bahseder fakat, nerede olduğunu belirtmez. Arşiv kayıtlarında da Âbid Çelebi ile Cemâleddin Çelebi'nin vakıf köyleri, birçok defa birlikte gösterilmiştir. (Bkz. KŞS no. C20, s. 261¹). Bundan anlaşılacağı üzere Cemâleddin Çelebi'nin de düzenlenmiş bir vakfiyesi bulunmaktadır.

36. A.Saim Ülgen, Cemâleddin Çelebi'nin oğlu Âbid Çelebi'yi, Sultan Veled (1227-1312)'in oğlu olarak göstermektedir. (Bkz.Önge, aynı tebliğ s.78). Bazı belgelerdeki "Konya'da vâkî Hz.Mevlânâ evlâdından Veled Bey ve Âbid Çelebi Vakfı" gibi kayıtlar (bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defteri (kısaltma VAD) no. 148, sıra 2070), Veled Bey'in Sultan Veled, Âbid Çelebi'nin de oğlu gibi zannedilmesine sebep olmuştur.

Cemâleddin Çelebi, Fatih ve II. Bâyezid'in padişahlıkları sırasında Konya Mevlânâ Dergâh'ında uzun yıllar postnişinlik yapmış bir zattır. Yukarıda ileri sürülen delillerden anlaşılabilir ki Cemaleddin Çelebi, Türbe Hamamı'nın ilk bânisidir. Onun, inşası biten hamamı Türbe'ye vakfetmesinden sonra, II. Bâyezid devri vakıf tahrirleri sırasında kaydedilmiş olmaktadır. Şu durumda 1955 yılında yıktırılan Türbe Hamamı, Konya'nın Osmanlıların eline geçtiği sıralarda, yani XV. yüzyılın ortalarında yaptırılmıştır denebilir.

Türbe Hamamı'nın yerini 1926-27 tarihli kadastro plânları üzerinde Yılmaz Önge göstermiştir.³⁷ Buna göre Türbe Hamamı, Selimiye Camii'nin batı bitişiğindeki Yusuf Ağa Kütüphanesi (Resim 2,3,4,5)'nin batı yönünde bulunuyordu (Plân 2). Ali Saim Ülgen'in yaptığı bir plânda kadın ve erkek bölümleri ile keçelikten meydana geldiği anlaşılmaktadır (Plan 3). Bir KŞS kaydına göre hamamın avlusu da vardı.³⁸ Belgelerde çifte hamam olduğu belirtilen ve keçeligiinden bahsedilmeyen Türbe Hamamı, çeşitli tamirler görmüştür. Bunlardan biri, 1151 H/1739 M. yılında yapılmıştır. Dimitri ve Barış adlı iki zimmî mimârın yaptıkları keşif neticesi, Mevlânâ Dergâhı posnişini eş-Şeyh es-Seyyid el-Hâc Ârif Mehmed Efendi tarafından 667,5 kuruşa onarılmıştır. Bu tâmiratta bakır kazanı yenilenmiş, gülbenk ve külhan ocağı binaları yeniden bina edilmiş, külhan ve hamam kapıları tekdîd ve tamir edilmiştir (Belge 6). Hamamın erkekler ve muhtemelen kadınlar bölümünün soyunmalıklarında, birer mermer şadırvan yer alıyordu³⁹.

Sonuç olarak Konya Türbe Hamamı ile Kürkçü Hamamı, farklı yerlerde bulunan ve değişik dönemlerde inşa ettirilen iki ayrı hamamdır.

3. Konya Bedesteni (Bezzâzistân):

Konya Bedesteni, daha Anadolu Selçuklu Devleti'nde, önemli bir ticaret merkezi idi.⁴⁰ Fatih Sultan Mehmed tarafından Konya, Osmanlı topraklarına katıldığında Bedesten dükkânlarından bir kısmı, Alâeddin Câmî'nin vakfı idi.⁴¹ Araştırma konusu vakfiyelerden anlaşılacağı üzere (Vakfiye I. 3-4; II. 4-5) Bedesten, II. Bâyezid devrinde de faal durumdadır. Zikredilen bu bedesten, Selçuk devri yapısı olmalıdır. Daha sonra yıkıldığı anlaşılan bedesten, kitâbesine göre, Kanunî (1520-1566)'nin padişahlığı sırasında kazaskeri Kadri Çelebi tarafından, 945 H/1538 M'de, şimdiki Mahkeme Hamamı'nın bitişiğinde,⁴² bu hamamla Merkez Bankası arasında, 9 kubbeli olarak yaptırılmıştır.⁴³ Dört yönünde dört kapısının bulunduğu bilinmektedir. Bununla birlikte KŞS kayıtlarından XVIII. yüzyılda, kuzey, güney ve doğu yönlerinde üç kapısının bulunduğu ve etrafını yüksek duvarların çevirdiği tesbit edilmiştir.⁴⁴ 1901'de yıktırılarak yerine Sanayi Mektebi yaptırılmıştır.

Vakfiyede geçen köy ve yer adlarına gelince, bunlar Konya ve civarının, günümüze kadar

gelen yerleşim bölgelerini tanımamıza yardımcı olmaları bakımından büyük önem taşırlar.

Antik dönemden veya Bizans'tan kalması muhtemel olan bazı yer adlarının, daha XVI. yüzyılda Türkçeleştirildiği,⁴⁵ bazı yerlerin de Türkçe telaffuza uygun olarak kullanıldığı görülmektedir. Şimdi de bunları görelim.

1. Tekürsıyan Köyü : Fâtih'in 881 H. tarihli Karaman Eyâleti vakıfları tahririnde Said-İlî'ne bağlı Tekür-çıyan⁴⁶ olarak okunan ve aslı Tekfurçıyan olması gereken köyün adı, değişikliğe uğrayarak Tekür-sıyan haline gelmiştir⁴⁷ (Vakfiye I. 4-5; II. 4-5). Bu köy , XVI. yüzyılda mezraa idi.^{47a}

2. Sudirhemi Nahiyesi: Türkçe olmayan ve tarihi ilk çağlara kadar çıkarılan Sille'nin⁴⁸ yanında, nâhiye merkezi olarak, XV. yüzyılda, Sudirhemi-Sudiremi (Vakfiye I. 6-7; II. 5-6) de kullanılmıştır.⁴⁹ Sultan Alâeddin vakfı olan Sille⁵⁰ müslim ve gayri müslim tebanın birlikte oturduğu büyük bir kasaba idi.⁵¹ Konya'ya birbuçuk saat mesâfede bulunmasına rağmen XVIII. yüzyılda, burada bir nâib görev yapmakta idi.⁵² Bugün Konya'ya bağlı, eski önemi kalmamış bir yerleşim birimidir.

37. Önge, aynı tebliğ.

38. KŞS no. D15, s. 232⁴

39. Yılmaz Önge, "XIV. yüzyıla Ait İki Eski Türk Havuzu", *Arkitekt*, (1964), no.317; aynı yazar, "Konya ve Çevresindeki Mukarnaslı Şadırvanlar", *VD*, (1985), Sayı XIX, s. 95-108.

40. Tuncer Baykara, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Ankara 1985, s. 65.

41. F.Nafiz Uzluk, *aynı eser*, s. 13.

42. KŞS no. C25, s. 29¹.

43. Mehmed Önder, "Yıkıtılan Bedestenlerimiz", *Türk Kültürü*, (1965), Sayı 30; Özer Ergenç, **1580-1596 Yılları Arasında Ankara ve Konya**, (A.Ü.Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yeni Çağ Tarihi Kürsüsü basılmamış doktora tezi), Ankara 1973, s. 35-36.

44. KŞS no. C 26, s.4²; Yusuf KÜÇÜKDAĞ, *Lâle Devri'nde Konya*, (S.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü basılmamış doktora tezi), Konya 1989, 24.

45. Bahaeddin Yediöldüz, "Türkiye'de Yer Adı Verme Usulleri", *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara 1984, s. 20.

46. Konyalı, *Konya Tarihi*, s. 679.

47. Tekür ve Sıyan kelimeleri için bkz. **Redhouse**, *Turkish and English Lexicon*, İstanbul 1890, s.584, 1197.

47a. M.Akif Erdoğan, "Mevlevi Dergâhı'nın Mali Kaynakları ve İdaresi Üzerine Düşünceler ve Belgeler" **Belleten** (yayınlanacak).

48. Fikret Baştaç, "Sille", *Konya Mecmuası*, (1952), II, s.947-957.

49. **Konya Sâlnâmesi**, sene 1302 vd.de "Sudirhemi nâm-ı diğer Sille" denmektedir.

50. KŞS no. D23, s.89¹

51. KŞS no. C7, 149²; no.D17, s. 125³

52. KŞS no. D 30, 194¹; no. D17, s. 126¹.

3. Said-ili: Bugünkü Kadınhanı ilçesidir. Anadolu Selçuklularında önemli bir idarî birimdir. 827 H/1326 M.tarihli Hasan Bey oğlu Ömer Bey vakfiyesinde "**vilâyet-i Said**"⁵³, araştırma konusu vakfiyelerde ise (Vakfiye I. 3-4; II. 4-5) "**nâhiye-i Said-ili**" olarak geçmektedir. Bu kayıtlar, Said-ili (Kadınhanı)'nin zamanla gerileyerek önemini kaybettiğini göstermektedir. Bununla birlikte Kadınhanı, Osmanlı devrinde, Hac yolları üzerinde bulunduğundan sürekli canlı tutulmaya çalışılmış bir yerleşim merkezidir. Öneme binâen ilçe yapılması istendiği halde daha az vergi verme düşüncesi ile halkı bunu istememiştir. Nitekim 1143 H/1730'da, buradaki hanın onarımı sırasında, işlerin yakından takibi maksadıyla kaza merkezi yapılmış fakat, Kadınhanı halkının merkeze, bir arz-ı hâl ile kaza olmak istemediklerini bildirmeleri üzerine tekrar Konya kazasına bağlı nâhiye hâline getirilmiştir.⁵⁴

4. Meram: Konya dışında gösterilen Meram (Vakfiye I. 5-6; II. 4-5), Konya'nın 5 km. yakınında, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bağ ve bahçeleri ile meşhur bir sayfiye idi.⁵⁵ Bir ara nâhiye hâline de getirilen Meram'ın bağ ve bahçelerinin bulunduğu sahada çok sayıda konut yapıldığından bugün Konya ile birleşmiş durumdadır.

5. Aymanos Köyü: Aymanos XV.yüzyılda Konya'ya bağlı bir köy (Vakfiye I.6-7;II.5-6) idi. Ahalisi, XVI. yüzyılda, öşürden muaf olmak için Konya merkezine göçtü.^{55a} Bu nedenle Aymanos, Konya'nın sayfiyesi haline geldi. Nitekim XVIII.yüzyılda bağ ve bahçeleri ile meşhur bir yöre idi.⁵⁶ Sonradan Konya ile birleşerek bir semt hâline gelmiştir. Vakfiyelerde ve KŞS kayıtlarında "**Aymanos**" olarak geçtiği halde sonradan "**Aymanas**" şeklinde Türkçeleştirilmiştir. Çok geniş sahaya yayıldığından Cumhuriyet döneminde Büyük ve Küçük Aymanas diye ikiye ayrılmıştır.

6. Kaş Veresesi Mülkü: Vakfiyede Kaş veresesi mülkü olarak geçen yer (Vakfiye I. 6-7; II. 5-6), Karaöyük köyü sınırında bulunuyordu.⁵⁷ Sonradan kurulan Kaş Mahallesi, zikredilen mezraa üzerinde bulunmaktadır.

7. Devlet-şâh Mezraası: Vakfiyelerde bir de Devlet-şâh mezraasının adı geçmektedir (Vakfiye I.4-5; II. 4-5). Karaman-oğulları döneminde, askerî hizmetlerde bulunmuş olan Moğal Beyi Devlet-şâh'a bazı yerlerin verildiği bilinmektedir.⁵⁸ Mezraanın bu adı alması, Devlet-şâh'a verilen yer olduğundandır. *Kanunî devrinde, Konya kalesinde görevli dizdân timarı olan köyler arasında gösterilmektedir.*⁵⁹ Fakat, şimdi bu adla anılan bir köy bilinmemektedir.

8. Kayı-öyüğü Köyü: Kayı-öyüğü (Vakfiye I. 4-5; II. 4-5), eskiden Konya kazasına tâbi bir köy idi. XVIII.yüzyılın başlarında, Bayburd⁶⁰ kazasına bağlanmış fakat, köy halkının itirazları üze-

rine 10 Safer 1116 H/14 Mayıs 1704 M. tarihli bir fermanla tekrar Konya kazasına verilmiştir.⁶¹ Bugün de Konya'nın merkez köylerindedir. Bazı belgelerde "**Kaya-öyüğü**",⁶² büyük çoğunluğunda da vakfiyedeki gibi "**Kayı-öyüğü**" şeklinde kaydedilmiştir.Doğrusu, vakfiyedeki yazılış şekli olmalıdır.

Konya'daki Kayı-öyüğü'nden başka XVI. yüzyılda Aksaray'da Kayı mezraası, XVIII.yüzyılın başlarında Niğde sancağında Kayı kazası ile Kayı köyünün varlığı⁶³, Orta Anadolu'ya Malazgirt Zaferinden sonra ilk gelip yerleşen Türk boylarının içinde Kayıların da bulunduğunu gösterir. Aynı zamanda bu bölgeye gelenlerin kendi isimlerini yerleşim merkezlerine vererek yer adlarını Türkçeleştirdiklerini ve buraların erken Türkleşmesine âmil olduklarını anlatır. 598 H/1201-1202 M. tarihli Altun-Aba vakfiyesinde, nüfusunun çoğu gayri müslim gösterilen köylerin, XVI.yüzyıldaki vakıf defterlerinde tamamının müslüman olarak kaydedilmesi⁶⁴ Orta Anadolu'da, hızlı bir İslâmlaşma ve Türkleşmenin varlığına işaret eder. Yine yapılan araştırmalar, XIII.yüzyıl başlarından itibaren Konya esnaf ve tüccarının ekseriyetinin müslüman olduğunu ortaya koymuştur.⁶⁵ Buna göre, daha Anadolu'nun Türkler tarafından fethedilmesinden kısa bir süre sonra Konya ve çevresinde Türk nüfusu çoğunlukta ve hâkim vaziyettedir.

9. Mevlânâ Türbesi Dolabı (Vakfiye I.6-7; 5-6): Mevlânâ Türbesi'nin doğusunda, Ereğli yolunun sağındaki mevki idi. Buradaki mahallenin sonradan teşekkül ettiği, 1093 H/ 1682 M'de Mevlânâ evkafı mütevellisinin arzı üzerine, Dolab-ucu'na ilk defa bir cami inşa ettirilmesinden anlaşılmaktadır.⁶⁶

53. M.Zeki Oral, "Turgut Oğulları, Eserleri-Vakfiyeleri", VD, III,49.

54. Bkz.KŞS no. C7, s. 274 1,2,3,4.

55. Önder, Mevlânâ Şehri Konya, s. 479-486; Küçükdağ, aynı eser, 14.

55a. Erdoğan, aynı makale.

56. KŞS no. D27, s. 267; no.D.32,s.270¹.

57. KŞS no. C36, s.232².

58. Şikarî, **Karamanoğulları Tarihi**, Haz.Mesut Köman, Konya 1946, s. 44, 102.

59. Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 162.

60. Bayburd, şimdiki Bayburt ili değil, Osmanlı devrinde Konya Sancağı'na tâbi bir kaza merkezi idi. Bkz.Küçükdağ, aynı eser, s. 105.

61. Bkz. KŞS no.C5,s.276 1,2.

62. Bkz. KŞS no.C33, s. 15².

63. Yusuf Küçükdağ, "Konya'da Bir Mevlevî Manzumesi (Piri Mehmed Paşa Zâviyesi ve Vakfiyesi)", **IX.Vakıf Haftası Kitabı**, Ankara 1992,s. 159-178.

64. Osman Turan, "Şemseddin Altun-Aba Vakfiyesi ve Hayatı", **Belleten**, (1947), XI.Sayı 42, s.205.

65. Baykara, aynı eser, s. 122-124.

66. KŞS no.C13, s. 109.

Vakfiyede , Âbid Çelebi ve Veled Bey vakfı olarak gösterilen arazi (Vakfiyede I. 6-7; II. 5-6), Arslanlı Kışlanın talimgâh sahasıdır. 1920'de, Redif Alayı, burayı talimgâh olarak işgal ettiğinden Celâliye evkafı mütevellisi, askeriyeye terk etmek mecburiyetinde kalmıştır (Belge 7).Karatay Belediyesi, 1991 yılında ordudan satın almıştır.

Hatun-saray, Boyalica, Başara köyleri (vakfiye I.4-6; II.4-5) Konya'nın merkez köyleridir.

d- Âbid Çelebi Vakfiyesinde Geçen Mevkufât :

1- Konya Bedesteni'ndeki dükkânlarla bunun bitişiğindeki arazi,⁶⁷

2- Said-ili'ne bağlı Tekür-sıyân köyü,

3- Konya Hatunsaray nâhiyesine bağlı Kayı-öyüğü köyü,

4- Konya Hatunsaray nâhiyesine bağlı Boyalica köyü,

5- Boyalica köyü yakınındaki Devletşâh mezraası,

6- Meram'da iki taşlı Ahî İlyas değirmeni,

7- Konya dışında Burhaneddin Çelebi bağı ve buradaki hamam,

8- Hatuncuk bağı,

9- Konya dışında Mevlânâ Türbesi dolabı yakınındaki arazi,

10- Aymanos köyündeki arazi,^{67a}

11- Konya Sudirhemi (Sille) nahiyesine bağlı Başara köyü,

12- Türbe Hamamı.

3. Âbid Çelebi Vakfiyesinin Dikkat Çeken Diğer Yönleri :

Bu vakfiyenin bazı özellikleri vardır. Bunlar, şöyle sıralanabilir:

a) Vakfiyede Görülen Çelişkiler :

Vakfiye sûretinde iki yerde "vâkıf babamın rûhuna" (Vakfiye I.8-9), bir yerde de "şehid" (Vakfiye I.1-2) sözcüğü kullanılmıştır. Bunlara bakılınca sanki vâkıf Cemâleddin Çelebi imiş, vakfiyeyi tanzim ettirmeden ölmüş, onun vasiyeti üzerine oğlu Âbid Çelebi bu vakfiyeyi dikte ettirmiş gibi bir düşünce ortaya çıkıyor. Fakat, vakfiyenin tanzim edildiği tarihlerden çok sonraya kadar Cemâleddin Çelebi, Mevlânâ postunda bulunmuş, Âbid Çelebi de babasından önce (903 H./1496-1497 M.) ölmüştür. Cemâleddin Çelebi'nin vefatı ise 1509 M.'dir. Yâni oğlundan yaklaşık oniki sene sonra ölmüştür. Anlaşılan Cemâleddin Çelebi, daha sağlığında iken, mallarını kızı ile oğluna vermiş, onlar da kendi hisselerine düşeni ayrı ayrı vakfetmişlerdir. Vakfiyedeki karışıklık ve yanlışlık, Âbid Çelebi'nin ve Cemâleddin Çelebi'nin ölümlerinden yıllarca sonra akrabalarınca yaptırılan istinsahda bir takım eklemeler yapılması ile meydana gelmiş olabilir. Bu vakfiyenin aslını gördüğü kanaatini uyandıran İbrahim Hakkı Konyalı, vakfiyenin Âbid Çelebi'ye ait olduğunu söylemekte, böyle bir karışıklıktan bahsetmemektedir.⁶⁸

b- Tevliyetin Âbid Çelebi'den Sonra Kadınlara Şart Koşulması:

Vakfın mütevellisi, kayd-ı hayat şartıyla vâkıfın kendisi yâni Âbid Çelebi'dir. Bunun ölümü halinde zevcesi Sitti Hatun, onun ölümünden sonra da Âbid Çelebi'nin kız kardeşi Azize Aişe,⁶⁹ bunların vefatlarından sonra ise tevliyet, sadece Mevlânâ Dergâhı'nda şeyh olan kimseye tahsis edilmiştir (Vakfiye 1-8-9). Bu şarta uyularak Âbid Çelebi evkafının mütevelliliği, son dönemlere kadar Mevlânâ Dergâhı postnişinlerine tevcih edilmiştir.⁷⁰

Burada vâkıfın ailesinde erkek olduğu halde kendisinden sonra müteveli olacakların aileden iki kadını vasiyet etmesi, bunların ölümlerinden sonra ise, Dergâh'taki şeyhlerin bu görevi yürütmesinin istenmesi dikkat çekicidir. Zira gerek Selçuklu ve gerekse Osmanlı dönemi vakfiyelerinde erkekler veya erkek nesle tevliyetin şart koşulması hemen hemen âdet halindedir. Vâkıf Âbid Çelebi'nin kadı sınıfından olmasına rağmen bu geleneğe riayet etmemesi, Mevlevîlerin XV. yüzyılda halâ sosyal görüş itibariyle diğer tarikatlardan farklı bir anlayışa sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Gerçekten daha Mevlânâ'nın sağlığından başlamak üzere, Mevlevî çevreler tarafından kadına değer verilmiş, erkekten farklı bir yaratık olarak görülmemiştir. Onlar da erkekler gibi tarikatta görevler almışlar, hilâfet görevlerine tâyin edilmişlerdir. Mevlevîlikte kadın-erkek ayırımı, Gölpinarlı'ya göre, XVII.yüzyılda başlamıştır.⁷¹ Âbid Çelebi'nin, tevliyeti yukarıda zikredilen kadınlardan sonra, Konya Mevlânâ Dergâhı şeyhlerine şart koşması, bu vakfın zürri bir vakıf olmadığını gösterir.

c- Vakıf Gelirlerinin Sarfı:

Âbid Çelebi, kendisinin ölümünden sonra tevliyet cihetinin eşi Sitti Hatun'a bunun ölümü hâlinde de kız kardeşi Azize Ayşe Hatun'a tevcihini istemiştir (Vakfiye I. 7-8). Bunların sağlıklarında, vakfın gelirinin yarısı müteveliye verilecek,

67. Metindeki mevkufâtın her birinin hissesi, 25/72 dir.

67a. Aymanos Köyü'ndeki Mevlânâ Dergâhı vakfı olan tarla 12 dönüm 3 kıt'a idi. Bkz. KŞS.No: C 33, s.19².

68. Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 1068.

69. Konyalı, aynı yerde "Âm Hatun" olarak belirttiği halde, bizim vakfiye sûretinde "Azize Aişe Hatun" denmektedir. Bundan da anlaşılacağı gibi, elimizdeki vakfiye sûretiyle mahiyetini tam olarak bilmediğimiz esas vakfiye arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır.

70. VAD no. 148, sıra 2068.

71. **Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik**, s. 278-281.

geri kalan yarısı da Mevlânâ Türbesi'nde Kur'an'dan hergün beş cüz okuyacak beş kişiye verilecektir (Vakfiye I.7-8).

Vakfiyede, vakfın gelirinin dağıtımında, tevliyetin Mevlânâ Dergâhı şeyhine intikalinden sonra farklı bir uygulamaya geçilmesi istenmektedir. Yâni bu durumda mütevelliyeye ayrılan paranın miktarı azalmaktadır. Şöyle ki, vakıf gelirinin onda biri mütevelliyeye, geri kalan kısmı ise, Konya Mevlânâ Dergâhı'nda her gün Kur'an'dan on cüz okuyan on kişiye tahsis edilecektir (Vakfiye I.8-9). Böylece cüzhanların hem sayısı, hem de kendilerine ayrılan para miktarı arttırılmış olmaktadır. VAD kayıtlarında, Âbid Çelebi vakfından ücretlerini almak üzere tâyin edilmiş çok sayıda cüzhân ismi bulunmaktadır.⁷² Bununla birlikte, topluca görevlilerin isimlerini hâvi bir listeye rastlanmadığından vakfiyede sayısı belirtilen 10 cüzhânın aynı anda görev yapmış olduklarını tesbit etmek mümkün olmamıştır.

d- Hz.Ebûbekir'in Rûhu İçin Cüz Okunması :

Mevlevîlerin tarikat silsilelerinin, Hz.Ali'ye dayandığı bilinmektedir.⁷³ Bununla birlikte vakfiyede, Hz.Ebûbekir'in rûhuna cüz okunması şartı konmuştur.(Vakfiye I.8-9). Hz.Mevlânâ'nın soyunun Hz.Ebûbekir'den geldiği düşüncesi ile bu hususun vakfiyeye konmuş olduğu düşünülebilir. Bu kayıt, Mevlevîlikte Alevî temayüllerin bulunduğunu⁷⁴ iddia edenleri pek haklı göstermektedir. Çünkü Hz.Ali sevgisi, tüm müslümanlarda ortaktır. Bunun için her Hz.Ali'yi sevene "Alevî"denemez.⁷⁵ Eğer bunun zıddı bir durum sözkonusu olsa idi, yukarıda da söylendiği gibi, bu Mevlevî vakfiyesinde Hz.Ebûbekir için hayır duâda bulunulmaması gerekirdi.⁷⁶ Hâlen Mevlevîlik için muteber addedilen eserlerde⁷⁷ de ondan sevgi ve saygıyla bahsedilmezdi.

e) Ahî-Mevlevî Münâsebetleri:

Vakfiyede dikkat çeken bir konu da, İbn Battuta'nın XIV.yüzyılda Anadolu'nun diğer yerlerinde olduğu gibi, Konya ve çevresinde de hâkim durumda olduklarını haber verdiği Ahîlerin⁷⁸ yerini, XV.yüzyılın sonlarında Mevlevîlerin almasıdır. Gerçekten daha Mevlânâ'nın zamanında başlamak üzere Konya'da Mevlevîlerle Ahîler arasında nüfuz kavgasının olduğu görülmektedir.⁷⁹ Selçuklulardan sonra, Konya ve çevresinde hâkim durumda olan Karamanoğulları döneminde de bu mücadele sürdü ve birçok Ahî lideri öldürüldü.⁸⁰ Devlet güçlerini yanına almasını başaran Mevlevîler karşısında Ahîler zayıf düştü ve birçok Ahîoğlu bu durumda Mevlevî oldu.⁸¹ Bunun üzerine bazı Ahî tekke, zâviye ve hangâhları Mevlevîlerin eline geçti.⁸² Vakfiyede adı geçen Ahî İlyas değirmeni (Vakfiye I.5-6), XIII.yüzyılın sonunda, aslında Ahîlere ait bir değirmendi. Mevlevîlerin hâkimiyet sahaları genişleyince, Meram ile Dere köyü arasındaki Ahîlere

ait arazi ile birlikte Ahî İlyas değirmeni, Mevlânâ Dergâhı mevkûfâtına geçti.⁸³ Yine Mevlevîlere muğber bir ailenin çocuğu olan Ahî Başara,⁸⁴ daha önce Konya'da yaşıyorken, burada Moğol zulmünden kaçarak Başara köyünü kurdu⁸⁵ Burası, eskiden Sudirhemi nâhiyesine bağlı bir köy idi.⁸⁶ XV.yüzyılda, Mevlânâ Dergâhı vakfı hâline geldi (Vakfiye I. 6-7; II. 5-6).Veled Bey vakfiyesinin şahitleri arasında, bazı "Ahî-oğulları"-nın bulunması da Mevlevîlerin bilhassa Konya ve çevresinde XVI.yüzyılın başlarında iyice güçlendiklerini göstermektedir. Ahîlerinse, varlıklarını devam ettirebilmek için Mevlevîlerle uyum içinde olmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşması sürecinde, Konya ve çevresinde Bektaşîlerin yerini Ahîlerin, onların yerini de Mevlevîlerin aldığı bilinmektedir.⁸⁷ Konya'da hattâ Osmanlı ülkesinde tarikatlar arasında Mevlevîlerin bu üstünlüğü tekke ve zâviyelerin 1925 yılında kapatılmasına kadar sürmüştür.⁸⁸

72. Meselâ bkz. VAD no. 1107, varak 24; no; 1109, sıra 12; no. 148, sıra 2070.

73. Gölpınarlı, "Mevlevîlik", *İslâm Ansiklopedisi* (Kısaltma IA) C.VIII,s. 167-168.

74. Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s. 224-243.

75. Claud Cahen, "Osmanlılardan Önce Anadolu'da Şiîlik Problemi", *Çev.Sabri Hizmetli, İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, sayı V.s. 311.

76. Şiîlerin ekseriyeti, Ebubekir'e halife olarak biat etmiş olanların irtidat ettiklerini kabul ederler. Geniş bilgi için bkz. R.Strothmann, "Şia", *IA. C.XI. İstanbul, 1970*, 503.

77. Bu konuda pek çok örnekten birkaçı için bkz. Sultan Veled, *İbtidânâme*, Çev.Abdülbaki Gölpınarlı, Ankara, 1976, 52; Feridun bin Ahmed Sipehsâlâr, *Risâle* (Mevlânâ ve Etrafındakiler), Çev. Tahsin Yazıcı,1977, s. 94; Eflâkî, *aynı eser*, C.I.246, 290.

78. İbn Battuta, *Seyahatnâme*, Terc. Mehmed Şerif, İstanbul 1333-1335, s. 322; Baykara, *aynı eser*, s. 109'da Ahîlerin Konya civarında geniş arazilere sahip olduklarını yazmaktadır.

79. Eflâkî, *aynı eser*, C.II.s. 177-180, 224-225; Mikâil Bayram, "Anadolu Selçukluları Zamanında Ahi Teşkilâtının Kuruluşu ve Gelişmesi", *Kelime Dergisi*, Konya, 1986, (ayrı basım), s. 3-4.

80. Baykara, *aynı eser*, s. 106.

81. Eflâkî, *aynı eser*, C.II. s. 165-166,180.

82. Eflâkî, *aynı eser*, C.II.s. 177; Bayram, aynı makale, s.4-7.

83. V.A.Gordelevski, "*Konya İrva ve İska Tarihine Dair Materyeller*", *Çev.Hasan Ortekin, Konya Mecmuası*, Konya, 1938, sayı 18-19,s. 1056-1058.

84. Eflâkî, *aynı eser*, C.II.s. 177-178.

85. Mikâil Bayram, *Bacıyan-ı Rum*, (Anadolu Selçukluları Zamanında Genç Kızlar Teşkilâtı), Konya, 1987, s. 50.

86. Bkz.KŞS no.D30, s.20³, 21¹.

87. V.A.Gordelevski, *aynı makale*, 1056-1058.

88. Paul Gentizon, *Mustafa Kemal ve Uyanan Doğu*, Çev.F.Ülkü, Ankara 1983, s. 119-123.

4. ÂBİD ÇELEBİ VAKFIYESİ

(Tercüme)

1. Vakfiye Sûretinin Tasdiki:

Mahfuz sicilden çıkarılan sûrettir. Bunu Allah'ın rahmetine muhtaç el-Hâc Emrullâh bin Abdülazîzül-Mevlâ yazdı. Bu vakfiye sûreti Konya'da yazılmıştır (Mühür).

2. Vakfiyenin Tasdiki:

Vakfın aslından ve şartından olarak kitabın içine aldığı ve onun ifade edip anlattığı şeylerin tümü benim nezdimde sahih kabul edildi ve ben geçerliliğine hükmettim. Yaratıkların en fakiri olan ben, Konstantiniyye şehrinin-ki Allâh orayı güçlüklerden ve belâlardan korusun -kadılık makamını işgal eden, Hamîd bin Efdalül-Huseynî el-Mübtelâ'yım.

3. Vakfiye Metni:

Kullarına mülkünden dilediği kadarını veren, yeryüzünde, göklerde onların rızıklarını kararlaştıran Allah'a hamdolsun. Ululuk ve büyüklük, şükür ve övgü O'na aittir. İyilikler ve hayırlar, nimetler ve güzellikler O'ndandır. Âriflerin kalblerinden gaflet perdesini açtı. Korkakların göğsünden keder örtüsünü kaldırdı. Zulmün karanlığını şer'atin nuruyla aydınlattı. Şer'i delillerle hükümleri açıkladı. Güzelliklerin çeşitlerini yeniden yaratan, verilen lütufları genişleten O'dur. Her itaatkâr kuluna o, hükmünün nurunu paylaştırdı. Korkan akıllı kalp sahiplerine marifetinin ışığını emanet etti. Birbiri arkasına gelen iyilikleri ve herşeyi kaplayan faziletleri sebebi ile O'na hamdediyorum. Allah'tan başka ilâh olmadığına, O'nun tek ve ortaksız olduğuna, faciaların inmesine bir hazırlık yaptığı, olması kesin olan âhiret günü için azık yaptığına şahadetle tanıklık yaparım. Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna, onu kesin hakikatla, parlak ışıkla, toplayıcı kelâmla (güçlü ifadeyle) gönderdiğine de şahitlik ederim. Allâh ona, doğan çiçek yıldızları olan ailesi halkına ve ashabına salât eylesin (rahmetini versin).

Bundan sonra maksada gelemim: Mevlânâ Muslihiddin Mustafa bin Hızır Fakih, şer'ata göre sözleri sahih olduğu halde, müvekkilin daha önce zikretmiş olduğu ikrarı ile sâliklerin kutbu, şeyhlerin övüncü, Rabbânî faziletli âlim, semedâni uyanık olgun kişi, zor şeyleri aşan, karışık meseleleri aşan, çözen, yeryüzünün ve göklerin yaratıcısının yardımına has kılınmış olan Âbid Çelebi bin Cemâleddin Çelebi (Allah onları saf, temiz kulları ile birlikte peygamberlerin en şereflişinin sancağı altında haşretsın), şahitlerden Mustafa bin Mehmed⁸⁹ ve Mustafa bin el-Hâc Doğan'ın şahadetiyle, mezkûr müvekkilin bu dünyanın ölüm yeri olduğuna, karar yeri değil, firar yeri olduğunu, sakinlerinin yorgunluk ve usanç ile

dolu olduğunu, hiç bir peygamberin paygamberlikle, hiç bir inatçı zâlimin gücüyle orada ebedî kalmadığını bildiği için; Cenâb-ı Hakk'ın: "Hakikat, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar ve Allâh'a karz-ı hasenle ödünç verenler (yok mu?) onlar (ın mükâfatı) kat kat artırılır. Onlar için çok şerefli (başka) bir mükâfat da vardır."⁹⁰ "Mallarını gece gündüz, gizli âşikar (Hak yolunda) harcayanlar (yok mu? işte onların Rableri katında mükâfatları vardır. Onlara hiçbir korku da yoktur, onlar mahzun da olacak değillerdir."⁹¹ "Âyet-i kerîmeleriyle, Resûlüllâh'ın : "Âdemoğlu öldüğü zaman ameli kesilir. Ancak şu üç kişinin ameli kesilmez (amel defteri kapanmaz): Kendisi için duâ eden bir evlât (yetiştirmişse), kendisi ile faydalanılan ilim ve sevabı devam eden sadaka."⁹² hadîs-i şerîfi ile: "Senin için yiyip tükettiğin, giyip eskittiğin ve sadaka edip ebedileştirdiğin şeyden başkasına mâlik değilsin."⁹³ hadîs-i şerîfindeki Allâh'ın ulu fazlını umarak ve genel rahmetini arzularak hakkı ve mülkü olan, eli altında ve kendisinden bu vakıf işlemi sudûr edinceye kadar tasarrufu altında bulunan bütün hissesini riya şüphesinden uzak, saf bir niyetle nur ve ışıkla saflaşmış arzusuyla vakfetti, habsetti ve sadaka eyledi. Vakfettiği malın payları şunlardır:

1-Hıfz u emânda olan izzet ve karar yurdu Konya içindeki Bezzazlar çarşısında bulunan ve bulunduğu yerde sahibinin adıyla ma'rûf olduğu için hudutlarının belirtilmesine gerek olmayan, hepsi bir arsa ile birlikte otuzbeş dükkân olup bunun şüyûbulmuş üçtebiri ile diğer iki sehmin de oniki sehminde altı sehmin yarısının tamamı.

2- Mezkûr Konya şehrine bağlı olan Sa'id-ili nahiyesinin Tekür-sıyân⁹⁴ diye bilinen köydeki oniki sehmin iki sehminin altında birinin yarısı ve üçte biri sehminde ibaret olan bütün hissesi ki, bulunduğu yerde sahibinin adıyla ma'rûf olduğu için hudutlarının belirtilmesine gerek yoktur.

3- Yine Konya'ya bağlı Hatunsaray yöresindeki Kayıyüğü diye isimlendirilen ve bulunduğu yerde sahibinin adıyla bilindiği için hudutlarının belirtilmesine gerek olmayan köyün şüyûbulmuş üçte bir hissesi ile iki sehmin de altında birisinin yarısı.

89. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

90. Kur'an. LVII.18.

91. Kur'an, II, 274.

92. Dârimî, Sünen, Mukaddime, 139; Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercümesi ve Şerhi, C.VIII. İstanbul, 1983, s.184.

93- Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercümesi ve Şerhi, C. XI, İstanbul, 1980, s.425.

94. Bu köy bugün mevcut değildir.

4- Konya'ya bağlı Hatunsaray civarında bulunan Boyalıca köyünün şüyübulan üçte biri ile diğer iki hissesinin de oniki sehminde de altı sehmin yarısı ki, o yörede sahibinin adıyla bilindiği için hudutlarının gösterilmesine gerek yoktur.

5- Mezkûr Boyalıca köyü yakınında bulunan ve bulunduğu yerde anılan ad ile ma'rûf olduğu için hudutlarının gösterilmesine gerek duyulmayan Devletşah adlı mezraanın şüyübulan üçte biri ile diğer iki sehmin de oniki paydan altı payın yarısı.

6- Yine Konya şehri dışındaki Meram yakınında Ahî İlyas değirmeni diye bilinen aynı çatı altında çalışır vaziyette bulunan, bulunduğu yerde sahibinin adıyla ma'rûf olduğu için hudutlarının belirtilmesine gerek duyulmayan, etrafı çevrili iki değirmenin üçte biri ve iki sehminin altıda birinin yarısı.

7- Konya dışında bulunan hamam⁹⁵ ve bağın üçte biri ve onikide iki sehminin altıda birinin yarısı ki, yerinde Burhaneddin Çelebi bağı diye meşhur olduğu için hududunu belirtmeye gerek yoktur.

8- Yukarıda (7.maddedeki) belirtilen bağa bitişik bağın üçte biri ve on ikide iki sehmin altıda birinin yarısı ki, yerinde Hatuncuk bağı diye meşhur olduğu için hududunu belirtmeye gerek görülmemiştir.

9- Konya dışında, Mevlânâ Celâleddin Türbesi dolabı yakınında; bu dolap ve iki tarafı kabristan ve yolla sınırlı arazinin üçte biri ve onikide iki sehmin altıda birinin yarısı.

10- Yine Konya dışındaki Aymanos köyü yakınında yolla, Kâş vereseşi mülküyle, Pir Ahmed mülküyle ve çayla sınırlı arazinin üçte biri ve on ikide iki sehmin altıda birinin yarısı.

11- Yine Konya şehrine bağlı Sudirhemi nâhiyesinin Başara diye bilinen köyün ki, yerinde ismi ma'rûf olduğu için hududunu belirtmeye gerek duyulmamıştır, üçte biri sehminin altıda birinin yarısı ve yarım sehmi ve bir sehmi.

12- Mevlânâ Celâleddin Türbesi yakınındaki hamam (Türbe Hamamı)ın tamamının iki hissesi, yarım hissesi, yarım hissesinin üçte biri, yarım hissesinin üçte birinin altıda birinin yarısı, ki yerinde mezkûr türbe sebebiyle meşhur olduğu için hududunu belirtmeye gerek görülmemiştir.

Vakfın teuliyeti ve tasarrufu değiştirmek-ten, fazlaştırmaktan, noksanlaştırmaktan korunarak kayı-ı hayat şartıyla vâkıfın kendisine ait kılınmıştır. Sonra mutlak teuliyeti zevcesi Sitti Hatun binti Merhum Sinan Paşa'ya sonra vâkıfın kız kardeşi Azize Aişe binti Mevlânâ Cemâleddin'e⁹⁶ tahsis edilmiştir.

Mezkûr vakıfların mahsûlâtının yarısı teuliyet bakımından mütevelliyeye, diğer yarısı ise aşağıdaki şartlar altında Kur'an'dan beş cüz okuyacak olan beş kişiye tahsis edilmiştir ki, her gün mezkûr türbeye toplanmış oldukları halde bu beş kişiden her birisi bir cüz okuyacaktır. Cüzün birinin sevabı, ins ve cin âleminin efendisi, dünya ve âhiretin sultanı Hz.Muhammed Mustafa'nın rûhuna bağışlanacaktır. Bir cüzün sevabı, Resûlullah'ın mağara arkadaşı Ebubekir'in rûhuna, bir cüzün sevabı, âşıkların efendisi Mevlânâ Celâleddin (Allah yattığı yeri nurlandırsın)'in rûhuna, iki cüzün sevabı da vâkıf babamın rûhuna bağışlanacaktır.

Vâkıfın teuliyeti için vasiyyet ettiklerinin vefatlarından sonra teuliyet, sadece mezkûr türbede şeyh olana tahsis edilir ve mezkûr vakfın gelirinin onda biri teuliyet işine (cihetine) tahsis edilir. Gelirin geri kalan kısmı aşağıdaki şartlarda on cüz (Kur'an) okumak şartıyla on kişiye tahsis edilir ki, bu on cüzün beşi yukarıda belirtilen şahısların ruhlarına, diğer beş cüzün sevabı ise, mezkûr vâkıfın ruhuna bağışlanır.⁹⁷ Aynı zamanda şu şart da vardır ki, mezkûr vakfın rakabesi, sahîh şer'i bir vakıf, gözetilmiş açık bir habs olmak suretiyle takdir edilir. Öyle ki, ilk mütevelliden sonra satılmaz, hibe edilmez, değiştirilmez ve bozulmaz. Ebediyyen aslı üzere yürür ve değişmeyen şartları üzere yerine getirilir.

Sonra vâkıf, yukarıda mührü bulunan hâkimin hükmüne rağmen vaz geçerse, onun bu vazgeçmesi hâkimin hükmü ile geçersizdir. Çünkü müctehidlerin ve din imamlarının kauline göre rücû'u bâtıldır.

Kim ki bunu işittikten sonra değiştirirse, onun günahı mutlaka değiştiren üzerine olur. Şüphesiz ki, Allah her şeyi işittici ve bilicidir. Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti, (bu vakfı değiştiren) o kişinin üzerine olsun. Biliniz ki, Allâh'ın lâneti zalimler üzerinedir. O, hâkimlerin en iyi hükmedenidir (hâkimlerin hâkimidir.)

Bu vakıf işlemi, 895 H. aylarından Cumâde'l-ülânın sekizinci gününde yazılarak yürürlüğe girdi.

Şâhitler:

1- Mevlânâ Alâüddin bin Mevlânâ Mehmed, Nâib-i mahkeme.

2- Yakub bin Yağı Bey, Mahkeme emîni.⁹⁸

95. Vakfiyede ismi zikredilmediği için hangi hamam olduğu tesbit edilememiştir.

96. Azize Aişe Hatun'la ilgili teferruatlı bilgi bulunamamıştır. Vakfiyedeki bilgiden, Cemâleddin Çelebi'nin kızı, Abid Çelebi'nin de kız kardeşidir.

97. "Mezkûr vâkıfın rûhuna bağışlanır" cümlesi her halde istisnâ sırasında eklenmiş olmalıdır. Çünkü vâkıf, daha sağlığında kendi rûhu için böyle bir şartı koymaması gerekir.

98. Hakkında tamıca bilgi bulunamamıştır.

3- Yakub bin Mahmûd, *Mahkeme kâtibi*.⁹⁹

4- Sinan bin Molla Ahmed.

5- *Mevlânâ Muslihiddin ibni Yusuf, el-Kassâm*.¹⁰⁰ *Ve diğerleri.*

II. VELED BEY VAKFIYESİ

1. Veled Bey'in Kısa Hal Tercümesi:

Veled Bey, Hasan Bey-zâde İsa Bey'in oğludur. Babası, Fâtih zamanında vukubulan Şehsuvar harbi adı verilen harbde¹⁰¹ şehid olmuştur. 102 Sicill-i Osmanî'de Mehmed Süreyya'nın verdiği bilgiye göre, babası İsa Bey, Fâtih döneminin askerî ricâlındandır. Buna karşılık, devrinin önemli şahsiyetlerinden olmadığı anlaşılan Veled Bey hakkında biyografi kitaplarında bilgi bulunamamıştır. Vakfiyesinden anlaşıldığına göre, annesi Cemaleddin Çelebi kızı Azize Aişe Hatun'dur. Bu durumda Veled Bey, anne tarafından Mevlânâ'nın torunlarındanır (Vakfiye II.3-4).

2. Veled Bey Vakfiyesinin Özellikleri :

a- Vakfiyenin Tavsi fi

Mevlânâ Dergâhı Arşivi'nde 72 numaralı zarftaki 1.vakfiye sûreti, Cemaleddin Çelebi kızı Aişe Hatun'un oğlu Veled Bey'e ait olup, Şaban 906 H./Şubat 1501 M.'de tanzim edilmiştir. 21 X 57 cm. ebadında, yekpâre bir kağıda bozuk neşihle yazılmıştır. Vakfiyenin arkasına boydan boya gri, naylon karışımı bir bez yapıştırılmıştır. Sol üstünde, tasdik edenin, sağ üstünde ise istinsah edenin adı ve mührü yer almaktadır. İstinsah tarihi bulunmayan vakfiye sûretinin üstündeki metin dışı bölümler ve şahitler hariç tutulursa, tamamı 42 satırdır (Belge 2). Aynı aileden iki ayrı kişiye ait olan vakfiyelerden Âbid Çelebi'ninki ile Veled Bey vakfiyesinin yazısı aynıdır. Bu yazı benzerliği, II. vakfiyede, birincisine göre daha çok imlâ hatalarının bulunması; yine bu vakfiyede I.vakfiyede bulunan bazı şeylerin tekrar edilmeyerek kısaca yazılması yönüne gidilmesi gibi ip uçları, bu iki vakfiyenin istinsah tarihlerinin birbirine çok yakın olduğu kanaatini vermektedir. Bir KŞS'de bu iki vakfiyenin, 1047 H. yılı sicilinde kayıtlı bulunmasına işaret edilmesi¹⁰³ de aynı izlenimi vermektedir.

b- Veled Bey Vakfiyesindeki Tasdik ve Şâhitler :

1. Çorumlu Ali Efendi :

Veled Bey vakfiyesini, Anadolu Kazaskeri Ali Efendi tasdik etmiştir. Çorum doğumlu olan Ali Efendi, II. Bâyezid'in Amasya valiliği sırasında, onun imamı idi. Aynı anda Gümüş kasabasındaki medresenin müderrisliğini de yürütüyordu. II. Bâyezid, padişah olunca Ankara kadılığını ve bu şehirdeki Ak Medrese müderrisliğini ona verdi. Mısır'a gönderilerek 896 H/1491 M. tarihli Osmanlı-Memlûklü barışını yapmaya muvaffak oldu.

Mısır dönüşünde, Anadolu Kazaskerliğine getirildi. 908 H/1502 M'de emekli oldu.

Bu sırada II.Bâyezid'le oğlu Şehzâde Korkud arasındaki bir anlaşmazlığı halletmek maksadıyla şehzâdenin görevli bulunduğu Antalya'ya nasihatçi olarak gönderildi. İstanbul'a dönünce a'mâ oldu ve 927 H/1521 M'de vefat etti.¹⁰⁴

2. Abdülkerim Efendi:

Vakfiye'nin sûretini onaylayan, Konya kadısı Abdülkerim'dir. Bu zat hakkında tanıtıcı bilgi bulunamamıştır.

3. Divâne Mehmed Çelebi: Divâne Mehmed Çelebi vakfiyenin şahitlerinden biridir. Mevlevîliğe hizmetleri geçmiş olan bu zat, 844 H/1440'da Afyon'da doğdu. Sultan Veled'in kızı Mutahhare Hatun'un torunlarından ve Germiyanlı Süleyman Şah'ın neslinden Bâli Çelebi'nin oğludur.¹⁰⁵ Sakıp Dede ve Esrar Dede, lakabının Divânî olduğunu; Mevlânâ'nın kaybolan Divân-ı Ke-bir'ini bulup Konya Dergâhı'na getirdiği için bu ismi aldığını yazmaktadırlar. Fakat, kendi vakfiyesi¹⁰⁶ ile araştırma konusu Veled Bey vakfiyesinde ismi, "**Divâne**" şeklinde geçmektedir. Doğrusu da budur. Zira kendisinin cezbeli bir derviş olduğu,¹⁰⁷ bu hâlden dolayı deli anlamında Divâne dendiği anlaşılmaktadır.

Divâne Mehmed Çelebi Anadolu, Azerbaycan, İran, Irak, Suriye ve Mısır'a seyahatler yapıp de-

99. Hakkında tanıtıcı bilgi bulunamamıştır.

100. Kassâm, Osmanlı Devletinin şer'iyye teşkilâtında miras taksimi ile görevli memura denirdi. Kazasker kassâmları ve mahallî kadılıkların kassâmları olmak üzere iki sınıf idiler. Kazasker kassâmları, askerî sınıftan olanların terekelerini varisleri arasında taksim eder, kısmet-i askeriyeye payını devlete verirdi. Mahallî kadılık kassâmları ise, sivillerin miras işlerine bakar, resm-i kısmetleri tahsil ederek devlete verirdi. Geniş bilgi için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilâtı**, Ankara 1984, s. 121-125.

101. Fâtih'in akrabalık sebebiyle Dulkadir hânedanı arasındaki beylik kavgasına müdahalesi ve bu aileden Şehsuvar Bey'i Dulkadir Beyi tayin ederek bir miktar Osmanlı kuvvetiyle Elbistan'a göndermesi üzerine beylik iddiasında bulunan diğer kardeşi Şah Budak da Memlûklerden yardım almış ve Dulkadirli-Osmanlı kuvvetiyle savaşmış, fakat Şehsuvar'a defaatle yenilmiştir. (Geniş bilgi için bk. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, C.II. Ankara, 1983, 142,143.) İşte Şehsuvar harbi, bu 1466-1467'de vukubulan harptir.

102. Mehmed Süreyya, **aynı eser**, C.III.s. 610.

103. KŞS no.M9, s. 66. Fakat, KŞS'de bu vakfiyeler bulunmamaktadır.

104. Yusuf Küçükdağ, "Osmanlı-Memlûklü Barışını Yapan Osmanlı Diplomatu Şeyh Ali Çelebi'nin Kimliği Hakkında", **S.Ü.Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi**, (1990), Sayı 5, s. 213-216.

105. Sakıp Dede, **aynı eser**, I, s.4-19; Esrar Dede, **Şuarâ-i Mevleviyye**, yazma, Konya İzzet Koyunoğlu Müzesi, no. 14500, s. 102-119.

106. Gölpınarî, **Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik**, s. 103.

107. Sakıp Dede, **aynı eser**, I, s. 16.

güçlü tarikatlarla temas kurmuş ve Cemâleddin Çelebi oğlu Âbid Çelebi'nin Nakşibendilikten etkilendiği gibi, bunların tesiri altında kalmıştır. Bunun için XV. yüzyılın ikinci yarısında, Mevlevîliğin tesisi sırasında, O'nun engin tecrübesinden istifade edilmiştir.¹⁰⁸

Osmanlı padişahlarından Yavuz Sultan Selim (1512-1520) ve Kanunî Sultan Süleyman (1520-1566) başta olmak üzere pek çok üst düzey bürokrat üzerinde etkili olan Divâne Mehmed Çelebi, Divan Edebiyatı'nın da en büyük şairlerindendi. Mahlası "Semâî" idi. Şiirleri toplanarak divan hâline getirilmemiştir.¹⁰⁹

936 H/1530 yılında Afyon Karahisarı'nda vefat etmiş olup kabri buradaki Mevlevî Tekkesi'ndedir.

4. Mevlânâ Muhsin Çelebi: Lârende kadılığından ma'zûl Mevlânâ Muhsin Çelebi, İmâm-ı Gazalî evlâdından ve Aksaraylıdır.¹¹⁰ II.Bâyezid devri vakıf tahririnde kendi adı, Yavuz dönemi tahririnde ise, vârislerinin adları geçmektedir.¹¹¹

5. Nurullah İbn Suniddin:

Divâne Mehmed Çelebi'nin tasavvufî yönden yetiştirdiği ve aynı zamanda çok sevdiği Mevlevî dervişlerinden biri olan Nurullah İbn Suniddin, Mevlevîler arasında Nurullah Dede olarak tanınmaktadır. Divâne Mehmed Çelebi, kendisini Eğridir'e halife olarak tayin etmiş, yapmış olduğu başarılı çalışmalar neticesi orada bir Mevlevîhâne açınca da aynı tekkeye şeyh olarak tâyin etmiştir.¹¹² Bu da Mevlevîliğin yayılması için gayret sarfetmiş kişilerdendir.

Vakfiyeyi istinsah ederken maalesef esas vakfiyeyi tanzim edenin kim olduğu yazılmamıştır. İlk anda hatıra Âbid Çelebi vakfiyesini tanzim edenin olabileceği, bunun için tekrar yazılmaması olacağı geliyorsa da, bunu ispat edecek elimizde ip ucu bulunmamaktadır.

c- Vakfiyede Adı Geçen Mevkufât:

1- Konya Bedesteninde bulunan dükkânlar ve buna bitişik arazinin hissesi,

2- Said-ili'ne bağlı Tekürsiyân köyünün hissesi,

3- Hatunsarayı'na bağlı Kayı-öyüğü köyünün hissesi,

4- Hatunsarayı'na bağlı Boyalica köyünün hissesi,

5- Boyalica köyü yakınındaki Devletşah mezraasının hissesi,

6- Meram'daki iki taşlı Ahî İlyas değirmeni'nin hissesi,

7- Konya dışında Burhaneddin Çelebi bağı ve bu bağdaki hamamın hissesi,

8- Meram yakınındaki Hatuncuk bağının hissesi,

9- Mevlânâ Türbesi dolabı yakınındaki arazinin hissesi,

10- Aymanos köyündeki arazinin hissesi,

11- Sudirhemi (Sille) nâhiyesine tâbi Başara köyünün hissesi,

12- Türbe Hamamı'nın hissesi (Vakfiye II.5-6).

3. Veled Bey Vakfiyesini N Dikkat Çeken Diğer Yönleri:

a- Tevliyet Durumu:

Vakıf Veled Bey, dayısı Âbid Çelebi'den farklı olarak, kayd-ı hayat şartıyla kendisi müteveli olacak, ölümünden sonra, "neslen ba'de neslin" intikal edecektir. Ancak neslinin kesilmesi durumunda Mevlânâ Dergâhı'ndaki şeyh, müteveli olabilecektir (Vakfiye II. 6-7). Böylece bu vakıf, zürri bir vakıf olmaktadır.

b- Vakıf Gelirinin Dağıtımı:

Hasılâtın onda biri mütevellinindir. Kalan kısmı ise, Kur'an'dan her gün Mevlânâ Türbesi'nde dört cüz okuyan dört kişiye verilecektir. Cüzlerin okunması sırasında sür'at ve acele etmemeye dikkat edilecektir. Aynı zamanda tecvid ve tertile riayet edilmesi (Vakfiye II. 6-7) de şartlar arasındadır.¹¹³ Âbid Çelebi vakfiyesinde olduğu gibi bu vakfiyede türbenin şeyhine tevliyet intikal ettiğinde müteveliye ayrılan hissede bir farklılık yoktur.

Birinci vakfiyeden farklı olarak cüzleri kimin okuyacağı da ayrı ayrı gösterilmiştir. Şöyle ki:

1- Türbenin şeyhi 1 cüz,

2- Türbenin imâmı 1 cüz,

3- Türbenin müezzini, 1 cüz,

4- Mesnevihan, 1 cüz (Vakfiye II. 7-8) olmak üzere günde dört cüz okunacaktır.

c-Diğer Durumlar:

Âbid Çelebi vakfiyesinde olduğu gibi (Vakfiye I.8-9), Hz.Ebübekir'in rûhu için bir cüzün sevabının bağışlanması (Vakfiye II.7-8) şartlar arasındadır.

108. Geniş bilgi için bkz. Yusuf Küçükdağ, Mevlânâ Dergâhı Vakfiyelerinden Âbid Çelebi ve Veled Bekir Vakfiyeleri, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, basılmamış yüksek lisans tezi), Konya 1986,14-17.

109. Aşıkpaşa-zâde, aynı eser, s.193. dipnot no.5; Mehmed Tahir, aynı eser, I, s. 79; Gölpınarlı, aynı eser, s. 119.

110. M.Zeki Oral, "Aksaray'ın Tarihî Önemi ve Vakıfları" VD. (1962), Sayı V, s. 226-227.

111. Konyalı, Aksaray Tarihi, I, s. 572-574.

112. Gölpınarlı, Mevlânâ'dan Sorra Mevlevîlik, 120-121.

113. Bu vakfiyede sür'at ve acele edilmeden, tecvid ve tertile riayet edilerek okunmasının şart koşulduğuna göre, Âbid Çelebi'nin cüzlerini okuyanların Kur'an'ı usûlüne uygun okumadıkları için daha sonraki tarihi taşıyan bu vakfiyede zikredilen aksak durumun dikkate alınmasının hissedildiği anlaşılmaktadır.

Bu vakfiye ile Âbid Çelebi'nin vakfiyesi ve hatta Konyalı'nın haber verdiği, fakat nerede olduğunu zikretmediği Cemaleddin Çelebi'nin vakfiyesi harhalde bir bütün teşkil etmektedir.

Bu Mevlevî vakfiyesinin şahitleri arasında bazı "Ahî-oğulları"nın bulunması da Ahî-Mevlevî mücadelesinin Mevlânâ'dan XVI.yüzyılın başlarına kadar nasıl şekil aldığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.¹¹⁴

4. VELED BEY VAKFIYESİ

(Tercüme)

1.Vakfiye Süretinin Tasdiki :

Bu korunmuş Konya'nın kadısı, fakir Abdülkerim'in ziyâde ve noksan yapmaksızın sicill-i mahfûzdan naklolunarak yazdığı sıhhatli şer'î vakfiyenin sûretidir.

Abdülkerim ibn Ahî Kadim (Mühür).

2.Vakfiyenin Tasdiki:

Bu vakfiyenin mihveri huzurunda vâkıfın ikrarı ile vakfın aslını, masraflarını ve şartlarını bizzat tahkik ve tesbit edip, sıhhatine hükmettim.

Anadolu Kazaskeri ben fakir Ali bin Şeyh Ahmed bin Şeyh Mehmed'im.

3. Vakfiye Metni:

"Hamdolsun-âlemlerin Rabbi, Rahmân ve Rahîm, Din günün (tek) sahibi ve mutasarıfı -Alah'a"¹¹⁵ Öyle Allah ki, semâvât ve arzın mülkü O'na aittir. O yüce ve uludur. "Kullarından kimi dilerse onun rızkını yayıyor (genişletiyor, yahut) daraltıyor. "¹¹⁶ Cenâb-ı Hak, lütfuyla kullarını hayır yollarına ve iyi şeyleri kazanmaya ikaz etti. Kadim ve Kerim Kitabında lütfu ile kullarına hayır yollarını ve iyilikleri kazanma konusunu uyardı. Kadim Kitabında ve Şerefli Furkânında şöyle buyurdu:" Siz verdiğiniz şeylerden (Allâh yolunda) harca yincaya kadar asla iyiliğe ermiş (biri ü taat etmiş) olmasınız. Her ne infak ederseniz şüphesiz Allah onu bilicidir. "¹¹⁷ "Haberin olsun ki yaratmak da, emretmek de O'na mahsus. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir. "¹¹⁸ "Kim Allah'a sınıksız tutunursa muhakkak ki doğru bir yola iletilmiştir. "¹¹⁹ "O öyle bir sübhandır ki, "Gök gürültüsü O'nu (yani Allah'i) hamd ile, melekler de O'ndan korkusuna tesbih ederler. "¹²⁰ " "O, öyle Allah'dır ki, vücuda getireceği her şeyi hikmeti muktezâsınca takdir edendir. Onları var edendir. Varlıklara sûret verendir. En güzel isimler O'nun, göklerde ve yerde ne varsa (hepsi) O'nu tesbih ve tenzih eder. O, gaalib-i mutlaktır. Yegâne hüküm ve hikmet sahibidir. "¹²¹ Tek olan, ortağı olmayan Allah'dan başka ilâh olmadığına, şahidini cehennem azabından kurtaran bir tanıklıkla şahadet ederim. Efendimiz Muhammed'in

Allah'ın kulu, elçisi, sevgilisi, seçilmiş ve bütün insanlığı sağlam olan dine (İslâmiyete) davet etmek için hidayetle gönderilmiş peygamber olduğuna şahitlik ederiz. Allâh ona ve cennet bahçelerinde cennet nimetleri ve ikâmeti ile şereflendirdiği yüce ailesine, şerefli eshabına merhamet (selât) eylesin. "Ey Rabbimiz, bizden (şu hizmeti) kabul buyur. Şüphesiz hakkıyla işiten, kemaliyle bilen Sensin Sen... "¹²² "Galebe sahibi Rabbin onların isnad etmekte olduğu vasıflardan yücedir, münezzehtir. "¹²³ "Gönderilen bütün peygamberlere selâm. "¹²⁴ "ve âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. "¹²⁵

Sağlam akıl ve hasta olmayan her itikada göre şu açık bir şeydir ki, değersiz dünya geçici bir ev ve karar yeridir. Bakılık ve kalıcılık yeri değildir. Yorgunlukların, usançların ve sıkıntıların mekânı ve mahallidir. Azık edinme ve sefere çıkma yeri, yolculuk ve mekân değişim yurdu. Müjdeler ve tekrar müjdeler olsun ki şu kimseye, ömrünü iyilik kazanmak için harcar, (ölüm) gelmeden önce işini hazırlar, amelini Allah'ı hoşnut edecek şekilde iyilik ve takvaya harcar. Emelini salih amel ve hidayete vesile olacak şeylere hasreder.

Kur'an'ın değişmez hükümleri ve hadis-i şerifler, saadet ve kerâmet erbabını ebedî hayırları idrak etmeye ve bol sevaplı iyiliklere ulaşmaya çağırdığı için, bu yüce âdet ve açık keramet uyarınca şerefli sülâleden (Mevlânâ'nın sülâlesi) hayır ve hasenât sahibi, yerin ve göklerin yaratıcısının yardımına muhtaç, Veled Bey ibn İsa Bey bin Hasan Bey'in (Allah ömrünü uzun, dünya ve âhirette işini kolay eylesin) annesi Cemaleddin Çelebi kızı Merhume Aişe'den şer'î miras yoluyla kendisine intikal eden, halen fiilen ve kavlen tasarrufuna geçmek sûretiyle kendine ait bulunan, kendi mülkü ve tasarrufunda olan arazi parçasını hâlis ve saf bir niyetle ebedileştirdi, te'yid etti, sadaka eyledi, habsetti ve vakfetti. Bu arazinin teslimi, kendisinden bu vakıf işleminin sudûruna bağlıdır. Bu vakfedilen mal, Veled

114. Bu konuyla ilgili açıklama, "Âbid Çelebi Vakfiyesinin Dikkat Çeken Diğer Yönleri, Ahî-Mevlevî Münasebetleri" başlığı altında yapılmıştır.

115. Kur'an, I.2-3.

116. Kur'an, XXVIII.82.

117. Kur'an, III.92.

118. Kur'an, VII.54.

119. Kur'an, III.101.

120. Kur'an, XIII. 13.

121. Kur'an, LIX.24.

122. Kur'an, II.127, 128.

123. Kur'an, XXXVII.180.

124. Kur'an, XXXVII.181.

125. Kur'an, XXXVII. 182.

Bey'in bütün hissesini şâmindir. Bu hisseler şunlardır:

1- Hifzu emânda olan izzet ve karar yurdu Konya içindeki Bezzazlar Çarışısında bulunan, hepsi bir arsa ile birlikte otuz beş dükkân olup bunun şüyûbulmuş on iki sehmin iki hissesidir.

2- Mezkûr Konya şehrinin Said-ili nâhiyesine bağlı Tekür-sıyân köyünün hissesi,

3- Yine Konya'ya bağlı Hatunsaray nahiyesindeki Kayı-öyüğü köyünün hissesi,

4. Hatunsarayı nâhiyesine bağlı Boyalıca köyünün hissesi,

5- Hatun-sarayı nahiyesine bağlı Boyalıca köyü yakınındaki Devlet-şah mezraasının hissesi,

6- Ahî İlyas Değirmenleri diye bilinen aynı dam altında çalışır iki değirmendeki hissesi.

7- Konya dışında, Burhaneddin Çelebi bağı diye meşhur bağ ve buradaki hamamın hissesi,

8- Konya dışında, Meram yakınında bulunan Hatuncuk bağı,

9- Mevlânâ Türbesi dolabı yakınında ve şehir dışında bulunan arazinin hissesi,

10- Aymanos köyünde bulunan arazinin hissesi,

11- Konya'ya bağlı Sudirhemi (Sille) nahiyesinin Başara köyünün hissesi,

12- Mevlâna Türbesi yakınında bulunan Türbe Hamamı'nın hissesi.

Cümlesinin sınırları içindeki hakları, ekleri, yolları, içindeki ve dışındaki müstemilâtının gelirlerinin Kur'ân'dan dört cüz okuyacak olanların ihtiyaçlarına sarf edilmesi, mezkûr vâkıfın şartıdır (Allah iyiliklerini kabul etsin).

Vâkıfın yazılan şartları şunlardır:

1- Vakıf mallarından elde edilen hasılâtın önce mezkûr vakıfların rakabesinin imarına sarf edilmesi,

2- Hasılâtın onda biri mütevelliyeye verilecek; mütevellilik kayd-ı hayat şartıyla vâkıfın kendisine ait olacaktır. Vâkıfın ölümünden sonra aslı takiben ferine, nesli takiben nesline intikal etmek üzere çocuklarına geçecektir. (Allah korusun) kökleri kesildiği takdirde mütevellilik, temiz ve şerefli (Mevlânâ) türbe(sin)'de şeyh olan kimseye ait olacaktır.

3- Hasılâtın kalan kısmı ise, Kur'ân'ın otuz cüzünden günde dört cüz okuyan kişilere aittir. Kur'ân ehlinden dört kişi, mezkûr türbe de toplanarak sür'at ve acele etmeden, tecvüt ve tertîle riayet ederek her gün birer cüz oku-

maları şarttır. Okunan cüzlerden birinin sevabı, ins ve cinnin peygamberi Hz.Muhammed Mustafa'nın ruhûna; bir cüzün sevabı, onun mağara arkadaşı olan Hz.Ebûbekir'in ruhuna; bir cüzün sevabı, âşıkların efendisi Mevlânâ Celâleddin'in ruhuna; bir cüzün sevabı da vâkıfın ana ve babasının ruhlarına bağışlanacaktır.

Cüzleri okuyacak olanlar da şunlardır:

Dört cüzden bir cüzün tilâveti, mezkûr türbede şeyh olan kimseye aittir. Diğer bir cüzün okunması, oranın imamı olan kişiye aittir. Bir cüzün tilâveti, oranın müezzini olana, kalan bir cüzün okunması da mezkûr türbenin mesnevîhânına aittir.

Allah, yeryüzüne ve üzerindekiilere varis oluncaya kadar almak, te'yid edilmiş olmak, bütün bozucu ve iptal edici şeylerden uzak olmak, bütün düzeltici şeyleri içine kalmak, şartlarını toplayıp gerekli olmak üzere şer'ata uygun sahîh bir vakıf yaptı, gözetilmiş açık bir habs kıldı. Allah vârislerin en hayırlısıdır.

(Vakfedilen bu mallar) alınıp satılamaz, bağışlanmaz, rehin kolarak verilmmez, değiştirilmez, mülk edinilmez, takas yapılmaz. Ancak vâkıfın (Allah ömrünü uzatsın) ihtiyaç olduğu takdirde, vakfa faydalı bir maksat için değiştirilmesinde beis yoktur.

Allah'a ve âhiret gününe inanan hiçbir kimse için bu vakfı bozmak, değiştirmek, işlemeye hale getirmek, ihmal etmek, tebdilât yapmak helâl olmaz. Kim ki, bunu işittikten sonra onu değiştirirse, günahı değiştirenler üzerindedir. Hattâ, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti, değiştiren üzerine olsun. Cenab-ı Hak, muhakkak işitici ve bilicidir.

Bu vakıf işlemi, 906 H.senesi aylarından muazzam şaban ayının ortalarında cereyan etti ve yazıldı.

Şuhûdü'l-Hâl:

1- Mevlânâ Muhsin Çelebi, el-ma'zûl'ani'l-kazâ-i Lârende.

2- Mehmed Çelebi ibn Ahî Ali,¹²⁶

3- Divâne Mehmed Çelebi İbn Bâlî,

4- Nurullah ibn Suniddin,

5- İbrahim bin Musa Fakih,¹²⁷

6- Lütfi İbn Ahî Evliyâ,¹²⁸

7- Abdi Musa¹²⁹

Ve diğerleri.

126. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

127. Bu şahıs hakkında bilgi bulunamamıştır.

128. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

129. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

SONUÇ

Konumuz olan vakfiyelerden birincisi, Mevlânâ'nın soyundan Cemalettin Çelebi oğlu Âbid Çelebi'nin olup bu vakfiye ile Mevlânâ Dergâhı'na birçok köy, arazi, değirmen, hamam ve dükkân vakfedilmiştir.

İkincisi, Cemalettin Çelebi kızı Ayşe Hatun'un oğlu Veled Bey'in vakfiyesidir ki, zikri geçen I. vakfiyenin tamamlayıcısı durumundadır.

Vâkıflardan Âbid Çelebi, Nakşibendiyye meşâyihinden Abdullah İlahî'nin müridi olup Mevlevî Tarikatının XV. yüzyılın ikinci yarısında kuruluşunu tamamlamasına yardımcı olmuş bir Mevlevîdir.

Vakfiyelerde kadı ve şahit olarak ismi geçenler arasında tarihî önemi haiz şahsiyetler bulunmaktadır. Bunlardan Anadolu Kazaskeri Çorumlu Ali Efendi, o dönemde yurt dışında Osmanlı Devleti'ni elçi olarak temsil etmiş ve barış andlaşması yapmış bir diplomattır. Şahitlerden Divâne Mehmed Çelebi ve Akşehirli Sinan bin Molla Ahmed, Mevlevîliğe önemli hizmetlerde bulunmuş kişilerdir.

Vakfiyede geçen yer adlarından, Konya ve çevresine XVI. yüzyılın başlarında Türk ve İslâm ahalinin geniş çapta hâkim durumda olduğu anlaşılmaktadır.

İki vakfiyede de Konya Türbe Hamamı'nın, Mevlânâ Dergâhı vakfı olduğu kayıtlıdır. Birbirleriyle karıştırılan Kürkçü Hamamı'nın da Selman Hoca Dârü'l-Huffâzı vakfı olduğu, Hoca Selman tarafından düzenlenen vakfiyeden anlaşılmıştır. Arşiv belgelerinden bu iki hamamın farklı yerlerde bulunduğu kesin olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre Türbe Hamamı, Mevlânâ Türbesi yakınında, Kürkçü Hamamı ise PTT binasının bulunduğu yerde idi.

Konya ve çevresinde daha Mevlevîliğin kuruluşundan beri sürüp gelen Ahî-Mevlevî mücadelesi, artık Mevlevîlerin galibiyetleriyle neticelenmiştir.

XV. ve XVI. yüzyıllarda Konya ve çevresinde artık Mevlevîler, kesin olarak hâkim durumdadırlar.

Âbid Çelebi'nin ölümünden sonra zevcesi Sitti Hatun'a ve kız kardeşi Ayşe'ye tevliyeti şart koşması, Mevlevîlerin XVI. yüzyılda bile hâlâ kadına değer verdiklerini göstermektedir.

Her iki vakfiyede de Hz.Ebübekir'in rûhu için Kur'an okunmasının şart koşulması, XVI. yüzyılda da Mevlevîlikte Alevî temayüllerin olmadığına işaret eder.

Konya'nın Karamanoğullarından Osmanlılara tam olarak geçmesinden kısa bir süre sonra vakfiyelerin düzenlenmiş olması, bu toprakların el değiştirmesinden sonra, yeni hâkim devlet zamanında da tekke ve zâviyelerle dergâhların faaliyetlerini sürdürdükleri, bu dönemde Osmanlı hükümdarlarının bilhassa Mevlevîlere yakınlaşma siyaseti güttükleri ve Mevlânâ Dergâhı ile Mevlevîlere maddî-manevî destekte buldukları kroniklerin nakillerinden ve vakıf tahrirlerinden anlaşılmaktadır. Böylece Mevlevîlik gibi manevî bir güç ve öz Türklerin yaşadığı bir çevre, Osmanlı Devleti'nin yanına çekilmiş olmaktadır. Konya ve çevresinde Karamanoğullarının etkisi silinmiş, yerine Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti kâim kılınmıştır. Devletin desteğiyle diğer tarikatlardan üstün tutulan Mevlevîlik, bütün Osmanlı ülkesine yayılmıştır.

Yukarıda özellikleri tantılan vakfiyelerin ikisi de vakfedildikleri yılların Konya ve çevresi ile, Mevlânâ Dergâhı ve Mevlevî Tarikatı hakkında önemli bilgileri içermektedir.

Resim 1: Konya Mevlânâ Dergâhı (Balıkcılar Oteli'nden görünüşü).

Resim 2: Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi ve Selimiye Camii.

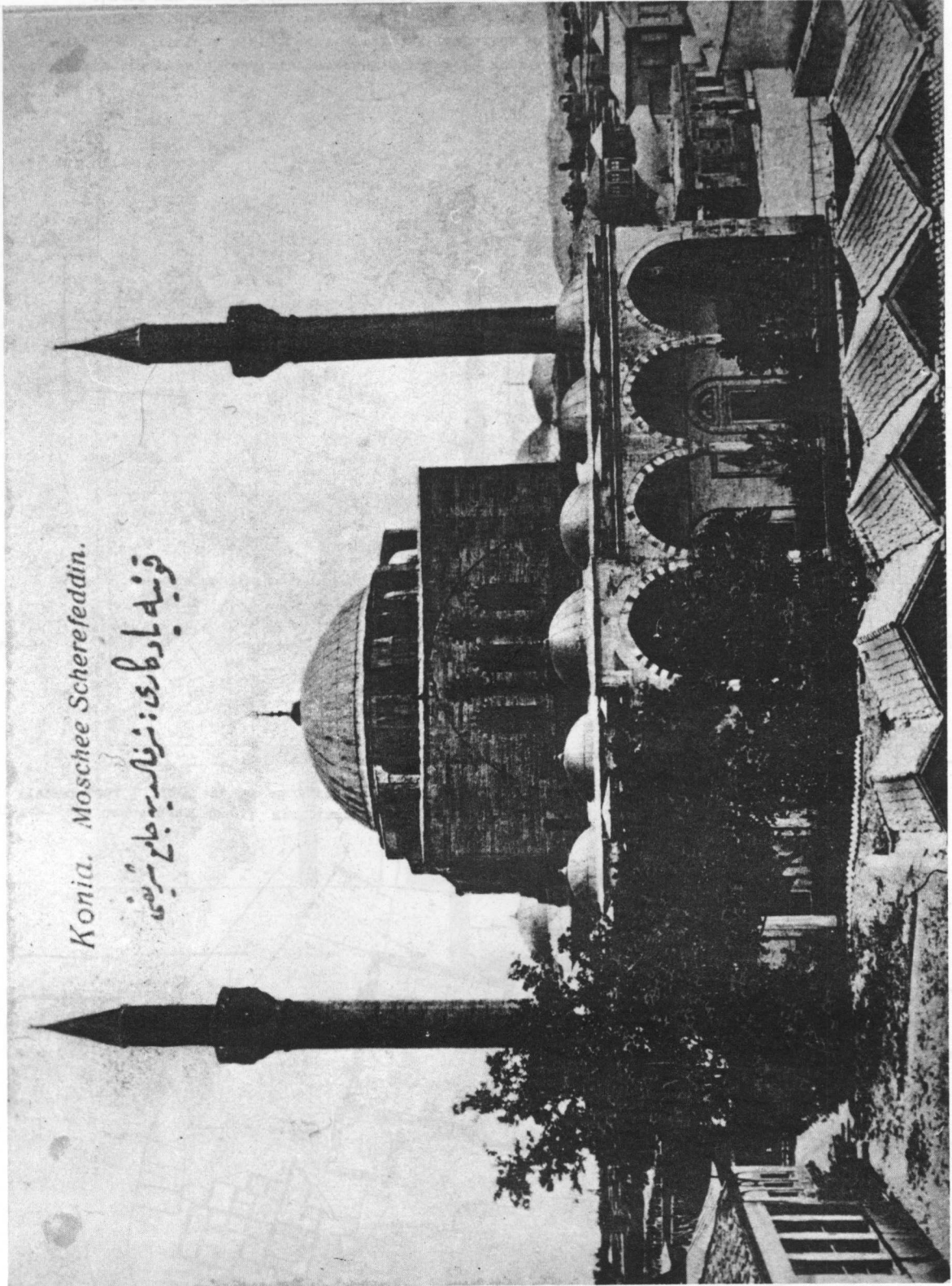

Resim 4: Soldan sağa doğru Konya'da Sultan Selim Camii'nin batı girişi, Yusuf ağa Kütüphanesi, Muvakkithâne ve Türbe Hamamı'nın erkekler kısmı girişi. (Gürbüz ALP'ten)

Resim 5: Konya Yusuf Ağa kütüphanesi, Muvakkithâne, Türbe Hamamı'nın erkekler kısmı girişi ve dükkanlardan eski bir görünüm. Hamamın kapısı üzerindeki tabelada "Türbe Şifa Hamamı erkekler kısmı" yazılıdır. (Gürbüz ALP'ten)

Konia. Moschee Scherefeddin.

قونية يادگارى: شرفالدين جامع شريفى

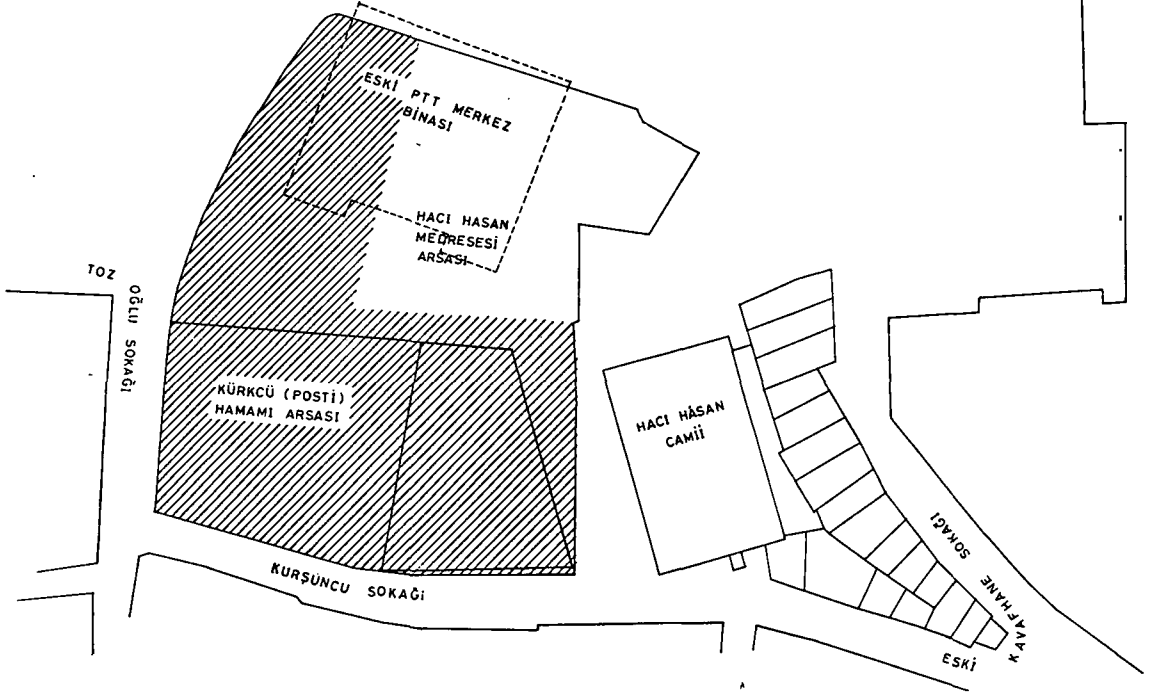
Resim 3: Konya, Sultan Selim Camii ile sağında muvakkithâne ve türbe Hamamı'nın eski durumu. Fotoğrafın üzerine yanlışlıkla "Konya Yadigarı, Şerafeddin Camii Şerifi" yazılmıştır. (Y.ÖNGE'den)

K

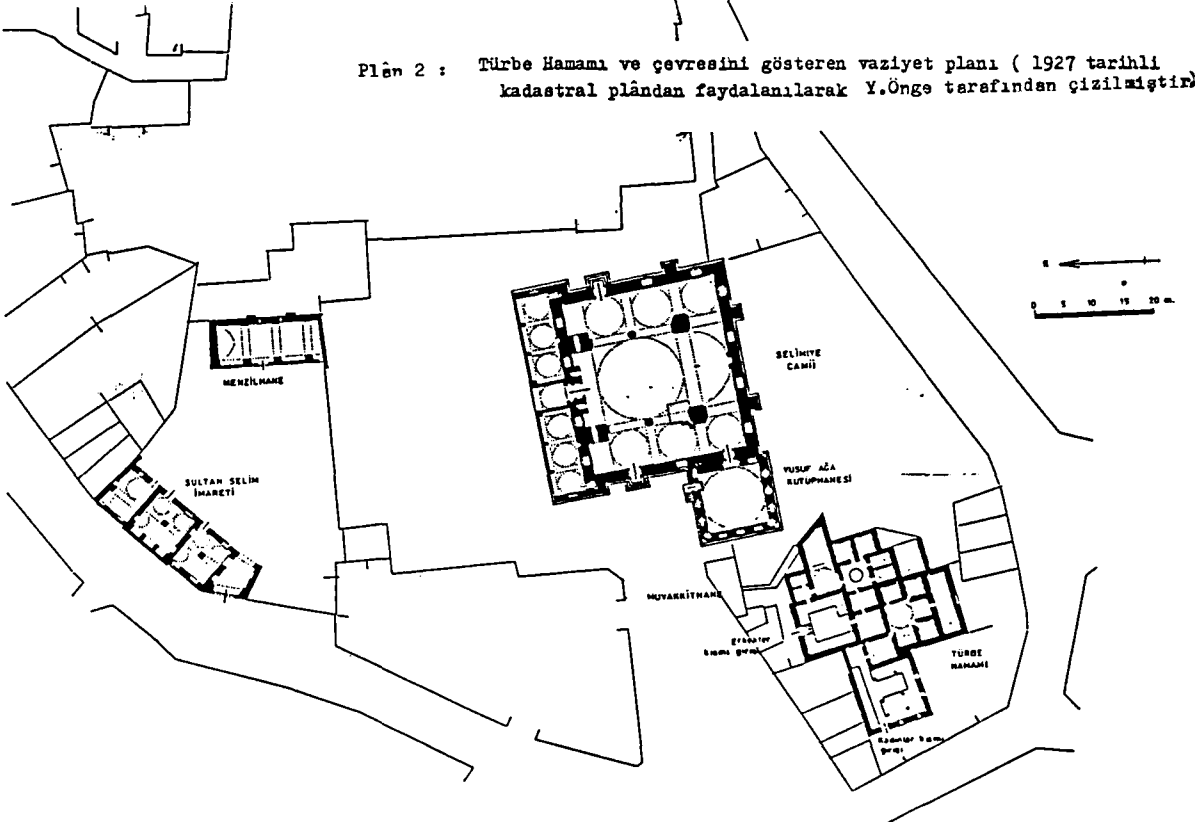

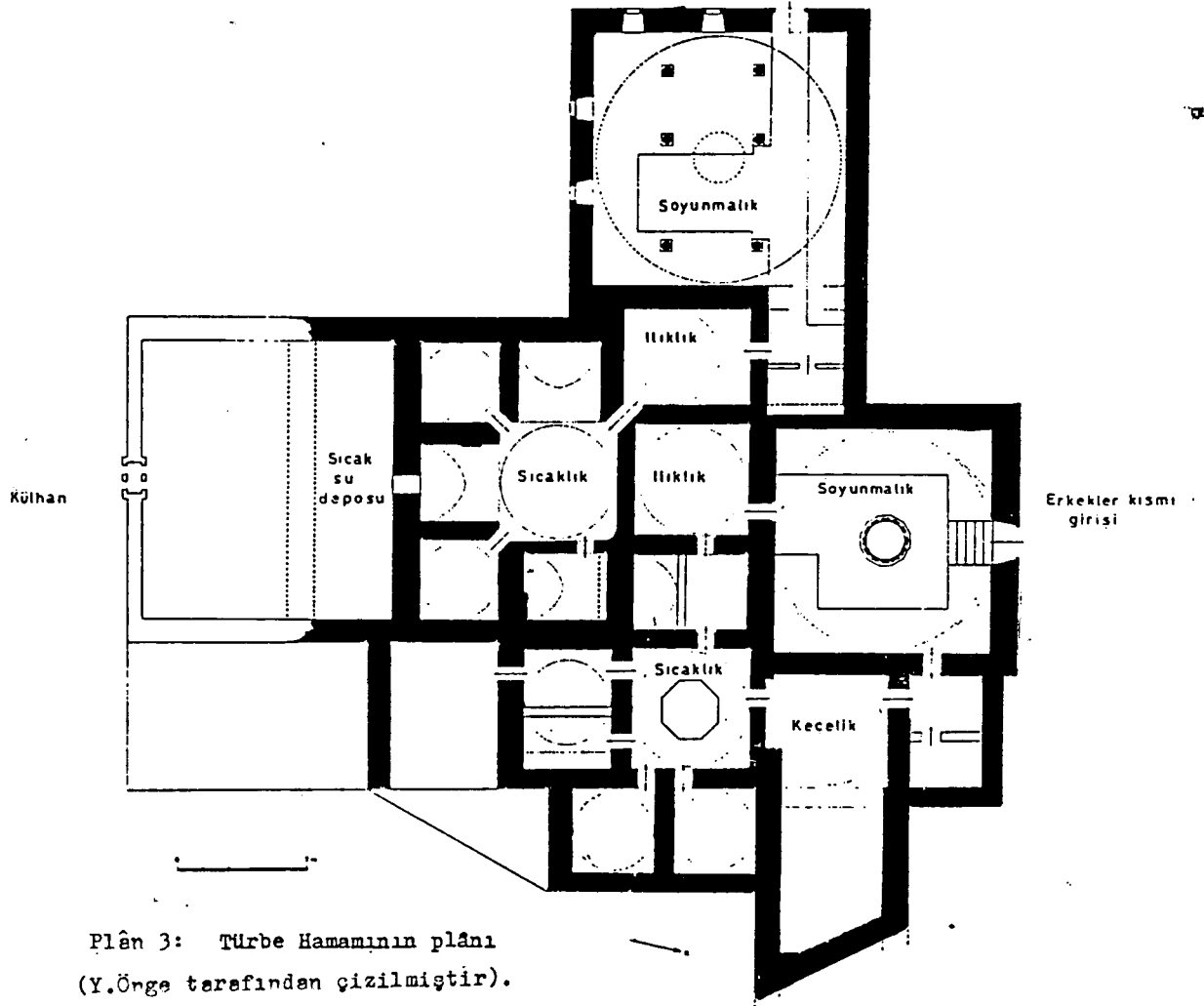
Ö: 1/500

Plân 1 : Kürkcü (Posti,Postindüz) Hamamı'nın Yeri .
Kürkcü Hamamı ile Hacı Hasan Mevresesinin Yeri Birleştirilerek
Kara Hâfız Medresesi Yapılmıştır .(1934 tarihli kadastral
plânda bu saha Kara Hâfız Medresesinin yeri olarak gösterilmiştir).

Plân 2 : Türbe Hamamı ve çevresini gösteren vaziyet planı (1927 tarihli
kadastral plândan faydalanılarak Y.Önge tarafından çizilmiştir).

Plân 3: Türbe Hamamının plânı
(Y.Önge tarafından çizilmiştir).

الحرث ضد الرقبة ثابت وحققت فدى
 من اصل الرقبة وحصارته وشرايطه
 باترارة الراقفة لمن وكلمت بصحة
 وانا انقذت عن ربحه المسمى بالرقبة
 المشي بالركن المنصهر
 في ولاية اناطولي

حقه صدقة الرقبة الصبي الشريفة
 نقلت عن السبل الخريف بل ايامه
 ولا نقصت عن عمر الحرة الكريمة
 المشي بميم وسر المرسلة
 على سنة

لله رب العالمين الرحمن الرحيم الذي له ملك السموات والارض وهو العلي العظيم بسطه الرزق لمن يشاء من عباده

ويعفوه ويعفو عن سيئه وكي العظام وهي سمي به عباده بنعمته في من حيرات و...
 1 والفرقان الكريم من ان تارة البرقي تنفعا بما تحبونه وما تنفقون من شئ فان الله به يعلم الاله الخلق والامر بكاره الاله
 ربه العالمين ومن يعصم به فقد هدى الى صراط مستقيم سبحانه الذي يسبحه الرعد حمداً والملائكة مع خمبته
 والذين ينحشرون به ومن يجازون من العذاب الاله وهو الملائح البارئ المصور له الاسما الحسنى بسبب ايامي
 السموات والارض وهو العزيز الحكيم اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له شهادت تعقد شاهد خاص عن عذاب
 الحليم وشهد ان سيدنا محمداً عبده ورسوله وحبيب صفيه المرسل اليها الى كافة البرايا ليدعوهم الى الدين
 القويم صلى الله عليه وعلى اله الغضام والصلوات المسموح في رايض الملائح بحسان وتسمي وتسمي ربنا اتقنا
 2 انك انت الشيع العليم وتب علينا انك انت التراب الرحيم سبحانه ربك وبك العزت عما يصورون وسلاطين
 المروحين والحده رب العالمين اياها بعد فيك وفيك عند كل شئ مثل سلم واعتماد غير سقيم ان الدنيا الدنيا دارنا
 وقرار لا دارنا وقرار سنرك نعبت وعنا فعل تحت ولا تكاد تزود وارجالا ومطحن سفر وانتال
 شتم ينهري لمن صرع عموه على كسبائه للسنات ونسب امه قبل الوقت وحصر كل ارض الرب والتفوي
 وحصر على العزة والهيا فاما مات المنصور والمحدث داعية لارباب السماء والصلوات الكرامة التي
 3 او ذلك الحرات الابدية ونيل الحيات السريفة اشع انك ومعها بهمة الغادة العفة واكرهه فليلتت
 بجمعة الاناضح صاحب اللوات والملائح المنصورين بعناية خالين الارض والسموات واهم حيرات مني
 بصوبك ادام الله عمره ويشرفه الارباع امره فوقف وحبس وبل وقصدت ولدوا به سنة خالصة ودارت صافية
 حال مناه نقراته للمانية في قوله وفعل كما كان فعله وملكه وبيده وكنت نصرته وشتمت اليه بالارث الشريفة
 4 الرحيم ما شيت في مجال الارباع طلع وحوزة الى حبيوب صدقته وهدى الرقبة منه وذلك جميع حصته وهي سمان
 التي فخر سمان مع جميع حبيبه فليخرج كما كانت اسما مع قطعة ارض من سمانته له الكبار كلها في داخل دار العز والقراب
 قربة الحروب في البراريه وبرج القربة المعروفة بتكر صدق الكمانية في ناحية سيد ابل مع تزويد الحرة الموردة
 السمات يتا في اوتيه مع باطن حلت في سمانه من تابع الحرة الموردة ومن القربة المعروفة بسلا الحرة من ايامي
 خاضت سمان مع الموردة المعروفة بتكوت شاه مغرب القربة بر ايام الموردة ومن الطاجون الموردة
 5 واحد الموردة مع مصلحتي الارباع الباس في وقت السمانه الكاشفة في فاهر المدينة الموردة بقرب من
 ومن الماس الارباع في ذلك الماس الكاشفة في فاهر المدينة الموردة المعروفة بكم بمضاهي الدين طلع ومن الكرم
 المتاصل للكرم المطهر المشهور بكم حلت في وقت السمانه الكاشفة في فاهر المدينة الموردة بقرب من
 6 قد فاهر المدينة بقرب من الموردة في فاهر المدينة الكاشفة في فاهر المدينة الموردة بقرب من
 الموردة الموردة من الموردة بقرب من الموردة الموردة بقرب من الموردة الموردة بقرب من الموردة
 7 وللاجرة على مصلحي قرة اربعة اجزا من قرة القديم والفرقان العظيم وشرط الواضحة المسفرة قبل حسنة
 انه يصرف للصدقة او الى اية عناية وفيات الاموات الموردة من نصرة عشر الحصة الى جهة المتولي وشرط التوك
 نفسه مادام في قيد الحيات ثم لا ولادة واد لاد اذ لاد شفا بعد نسل وفرعا بعد اصل ثم بعد الاقرار صانهم الله
 8 امره الا في ارض كرم التولية لم يكره شيئا في الترية الشريفة المطهر وبصرته البناء مع الحصة الى قرات لرب
 مع توكين من ارض الكيلام القديم والفرقان العظيم لاربعة رجال من اهل القزان شرط انه نقرأ كل واحد منهم
 9 جزء واحد بجمعهم في الترية الموردة بالجميد والشربل بالاسرة والتجمل وبعين ثمانية جزء واحد منها لورح
 رسوله التليلين في ارض العالمين حضرت في المصلح صلوات الرضوخ علمه وكتاب واحد منها لورح
 صاحب النار حضرت ابي بكر رضي الله عنه وكتاب واحد منها لورح سيدنا عثمان حضرت ملاخار الدين نور محمد
 وكتاب واحد منها لورح وادب الرافعة ثم بعد ثلثه جزء واحد من اربعة اجزا لم يكره شيئا في الترية الموردة وكتاب
 منها لوامام فيها وواحد للموردة وواحد منها لورح قراء التشرين وقنا صلي شرعيا وحسنا شرعيا وكتاب واحد منها
 8 كتابا جازيا لانا جاسا لفضله جازيا بجميع الصلوات خاو اربع جميع الصلوات والبطال مديد فلكة الى ان برت
 8 زوج عن ارضه ورضي الوابية لا ياب ولا يرضيه ولا يرضى ولا يرضى ولا يرضى ولا يرضى ولا يرضى ولا يرضى
 ايام الفرض مانع الى الرقبة ان مسه اليه جازية فلا تجل لاحد فمن يرضى به والبيع الا ان نقضت هذا الرقبة ولا تقرب
 9 تعطيل ولا تجل ولا تغل ولا اجال ونسبه لم يرضه ولا يرضه ولا يرضه ولا يرضه ولا يرضه ولا يرضه ولا يرضه
 والملائكة والانس والجن في ذلك وجوه اذ اطلب نرسن المصطفى في غير سنة وتغشاها
 من الاخص والعمود وعلما في ان وديانة طلع من وديانة من وديانة من وديانة من وديانة من
 عن قضاء الارض افي على ابي وديانة طلع من وديانة من وديانة من وديانة من وديانة من وديانة من

بجمع المنافع والمكافئ والاحسان فزيد العصفير بكارهه
 المدوح وحيد الدهر في اظهار خصاله المدوم من الخيرات
 المولج باشارة الخيرات المدعى خواصها انك الرحوم من الصانع
 ادام الله توفيقه وسهل الخيرات طريقه لما نظر الى جزاه الدنيا
 واجتمعت كل اللجتماء وادام من النظر بعين الفؤاد وعلما زمره
 فكانت نفس على وجار وعز كبر الهمما فقد نوط على شفا جرفها
 ان ذلها الاخرة التي يكون لو كانوا يعلمون من فطر الله
 خبير الذي يفرضها من حجاب حكمها اذ الحفظ والبيت المنصلي
 بنها في الدنيا فوهما علواً وجعل لهدا العلو بنها الحفظ
 للذرة في الدنيا والاشارة والاخرى بكتبا المعلم من حفاظ لان
 المسلمون كلهم من العالمين في كل يوم سوى يوم الجمعة
 والمخولة ذلك الحروم والاشارة فيها سفيان اخرين في
 قد امر بالاشارة خلف الابان باطن ذلك الملك مدونه
 داخل في العالمين من تيمم الحروف والاشارة الى
 ملك شريف وطوبى الى ملك عجل الحروف والاشارة الى
 عاتقها ستمت كما وردت في جميع المذاهب وغيره
 سراج لفضل الله العظيم وهو باقر عقاب الامم والاشارة
 العبد في قوله عز وجل واقرضوا الله قرضاً حسناً
 ولم يجر كرهه وتغيره بفضل الله عليه من غفر له وعلى
 من حبه من حرج عدا به يوم يفر المرزوخيرة وانه ليس
 وبغيره ولا ينفق ما لا ينفق الا في امر الله بقلب لم يفرق
 على صالحها جميع الناس الرجال والنساء والشهيد
 والاقرب الى الله الكبر في السبله الدعوى العصبية يخرج
 المتصلة بصلح خاتم الرجال والمخوط المتصلة بصلح
 والخاتون الواحدة لفقته المتصل بصلح خاتم الرجال
 مع الصناديق الخشبية في العوض الكبر في النفس
 المشهور بنحو كبر في الكاينير سلطان المدينة المذكورة
 ابادي المحدثين مع ما يتصل بها بالطريق من الطرفين
 قديما وبلك سيد الجناز قد اجمع الحان اولها القضاة
 صغير الكاين هناك بعد الطريق والجره ملك الكاين
 وجميع النصف الشائع من كبر العارة المبسوط الكبر
 الغني بالعبادة الكاين بطاير المدينة المذكورة
 لعمري كبر في الضيق الطريق والكاين في شاة الحان
 ويزيد في طبع الوصف وجميع الاصل بصلح المزارع

بسم الله الرحمن الرحيم

ما عسى عطاوى هذا السر عسى
 اامر الله الملك بامر الله تعالى
 وان كان في حقه الوفاء والرضا
 باسم الغنى من كرمه في الامم
 في مدح الامم الشان في
 المطلق في العبد

لما فرغ من صوم شهر رمضان
 ويصوم كرمه مفتوح في العبد
 في كل يوم من شهر رمضان
 من الامم الى صومها وانا العبد
 المسكين في الصلوات في شهر رمضان
 الحان الامم في شهر رمضان
 من الامم

الحمد لله الذي سبق الامم وان بدعها والاروان واختر عنها والارواح
 وجمعها والاحكام وضعها والارض ووضعها والسموات وضعها
 والشمس والطلع والامم وانما والاقوات رزقها وولجس الارض
 تقابل الحرف واقطعها وحقها دون الحلو بقومها ورحمها الرشد
 بوجدانية غنى اهل ايت ما ورحمها الانفس لفرانها مستقرها
 ومستودعها واصلى على رسول محمد شريف من جاه بملء روعه اعلى
 الدواصباح الاخير لعنة المستغفرين بالاشارة الى ان تسكن
 كل نفس من الجنة والنار موضعها انا بعد فان الدنيا دار
 قرار لا دار قرار برحمتها سموم ورحمتها سموم مشربها اسرار برحمتها
 خراب كبرها قليل صداها طويل فراطمان ما خسر وعز
 عنها طاف فوق الرقوع لمنزلة في الانفقة في من رضى الله تعالى
 يمينا وثالوا هاهنا من شخص في القلوب والى بصار في مسك
 بقوله عز وجل قال له عند كبره فدا محمد الله باق الحسنة
 لانفسكم ان شاؤوا البر حتى تنفقوا مما تحبون ويقول مخر لوى
 خير من ضمني على الشرى النبي الامي العربي عليك الصلوات الفزون
 العلى لس من دنياك الا اكلت فانيت وابست فابليك الوصفت
 فابقيت وقال عليه السلام اذا مات لسرا من انقطع علمه او عزتك
 صلح بذكره وعلين تنفع بر بعد من وصدق جاره وهدى الوفاء
 المؤيد الخلد لئلا يعجز الاجل المحتر شرف الاجد والاعيان

المشهوره بارض الوكي الكائنه هناك مجرد ملك حصار الدين
 والصريق وهو مثل الشكر وجميع قطع الارض الصالحه المزارعه
 الكائنه بطن من المدينة المذكوره بحواله قريه ايون وقطعت ثلث ثمانية
 قبله من مزرعه قافرتة قوتلج وثمانه اقطر قوتلج وغيره المذكور قريه ايون
 من الجانبين وجميع الارض الصالحه المزارعه الكائنه هناك بمختلف
 حصار الدين المذكور وقطعت الارض كوشك قوتلج عشرة قطعين
 الصالحه المزارعه المشهوره بارض الويك بنزل الكائنه هناك بمختلف
 دونه والاطرف على نسيب اليها الرحا السعيد من الجانبين وجميع الحانات
 الفخري المتصل بالخطه المتصلة بدار الحفظ المذكوره مع الحانات
 الاخر المتصل بمختلف الطرق والخطه المذكوره وملك ويرطوي
 من الطرفين بجميع الحدورات والحجرون والمفتوح والتواضع والارض
 والطريق والمراق والماسر والمضامان كلها ما هو الايون لكل
 واحد منها وكل حق هو مضاف للفقير الداخليها والخارجيها
 عنها على تاسي الوجوه كلها والارستبا باسرها واجمعها متضاف
 ومنفصل سببها وبقاها عا وفاضلها وبقاها صحيحا شرعا جسايا
 موزيا ونسبا ومعتبر لثباتها وبقاها باعل من مع الشرع محتويا
 على مفتحي الاصل والفرع جامعا لشرائط الصحة والسداد الباقا
 عن الموانع والفساد بحيث اليبسك والابوب ولا هجر ولا يورث
 ولا يملك ولا يتخلف بوجه الرجوع وسبب الارستبا في ايام حشر
 الواقف لاد الله فبقية وجعل المرشد بقية وبعد وفاته يجرى على
 اصله الموقوف عن الموكلا لا ينضم كرو ولا يار ولا يوهن من الرعا
 كما ان الذين من مازجره ما لم يسهها انقضوا وان لم يكن ما هو عند الجلس
 برفق الله الارض وفرعها او غيرها من الارض لا يوج شي من الموقفا
 المذكوره قد علمت احد او اثنت سنين لادعت الحاجه
 اليها وكان غطير الوقت في ذلك وقت ولا يوج اجرة طولها في عقد
 ولا في عقود متعدده فاذا انقضى المتر الموقوف عودا بالانتهى
 بعد فري فاذا لم يقبل العامه لفاق موقوف الزمان وواجب حشر
 الحكما من كون الحدورات المذكوره وقبلة فقراء المسكين وسكان
 الموقف فاذا ملك الموقف مع اللذين وشرط الواقف الخير ان يوقف
 ان كونه لثمانه عشرة انفس من الصلحاء الجودين القادرين كلهم والله
 تعالى الموقوفين بالكل يوم عند الصبح للصغرى سوي يوم الجمعة بقراءه
 كل يوم واحد منهم جزءا او جزءا من المصحف من القران المجيد الذي
 وقفه الواقف في الموقف على ثلثين جزءا كل جزء مجلد مشر ليدرس
 في ثلثه ايام كل شهر من شهر رجب تامة ويجعلون في ذلك الجود
 الواقف وشرط ايضا ان يخدمه شخص واحد يكون هو يول بافها سعي

الحفاظ والحدا لك الحصة لها اناه الليل والاطراف النهار الملق
 لهم شرط ان يكون ارض التوليد والظرف في جميع الموقوفات لنفسه فانه
 امر في قيد الحياه تولى صحته شرعيا واذ انصرف اجله وانحصر مهله
 يكون لابنيه من صلبه المشايير الاغزير الكبر سبي ليعر جلي
 جلي وامن عمرها واستطهرها وبعدها الاصلح اولادها بطنا بعد
 بطن ونسلا بعد نسل ما تقا فون ونا سلوا فاذا انقض احد منهم
 حصته لآخر فاذا انقض نسلها بحيث لم يبق فرع اولادها احد عودا بالان
 يكون لاولادها الاصلح للحفاظ شرطا صحيحا مرضيا وكون تغيير الحفاظ
 لنفسه وبعده لم يقفوه صفا من ذلك لئلا يورث من هجرها المالك
 الموي اليها التفتد من القضا والشرع الغزير فاذا انقضت اولادها
 غدا اولادها المذكوره في كل ايام تصرف اقله المصلح على عار القربة
 من البقعة المذكوره ومن اولادها على صلحها انما فاضل ذلك
 يكون الثلث من حاصل العامين المذكور في كل سنتا تامة فانيات
 والباقي من ذلك كونه للحفاظ الملازم فيها وكون السهم الواحد
 من اصل الثلث عشرها من حاصل ايام الاراقا المذكوره المشهوره
 على الترتيب الذي ذكرتها ايضا والباقي للحفاظ على السوا فاقا
 لخرج الواقف جميع ذلك وعنده ازا الملكة عن غيرها الصريح
 وبقيته وبالحكم والتسليم على قول من شرطها ان لا يعل عليها
 اموال الرجز وجعلها صدقة خيرية ليد بحسب الاحتياج لحد من
 بالله واليوم الاخر خليفة سلطان وملك ومنه واليوم والواقف
 ومفت ومحتسب ولا لحد من الناس فاطبة لا يقض هذا الوقت
 ولا ينقضه ولا يغيره ولا يغيره ولا يعطيه لغيره في نقضه
 ولا يورثه في تغيره فقد انكر المجر واستولى المجر ووضعت فله
 تعالى فزيد بعد اسم فلان المجر الذي من لوزن الله عليه
 وطلعت لله والملائكة والناس جميعا الى يوم القيمة ومن
 يقوه الناس من ثوابه الحسن وترا تحت قوله صلى الله عليه
 وسلم من اخذ شربا من ارض احدكم بغير حق طوقه الله سبع اخير
 في ارجلهم والله جيب عليه ويرشد الارض غير الارض حمله الا
 اعلا فاجر الواقف على الجليل الحواد الكبر الذي لا يضع الجرحين
 على بل يجرى بكل حسنه اولا والله تعالى الواقف المذكور على
 نفسه هذا الوقت المذكور في ربيع الايام المسكين والاولياء
 والصلحاء من الملائكة بعشر في ذلك كذا في الواقف التي انما
 انزل لرا ان جميع من هذا الوقت وانما في بطلانها في ذلك
 من له ما عر حتى يقع امره الى حاكم البلاد المذكوره وهو الامر
 السجل اياه اعلاه على الحق بواره وما لغيره بحسبها

244

هذه الاوراق المذكورة على الوجه المرسوم والنظم المنهية فاجاب
الحاكم المستقل بعد وحكم بصحة جميع الاوراق المذكورة في
ورضاه فيها واشهد على حكمه بجملة الغدور والنفقات في ارج
عشر فاشهر رمضان المبارك سنة ثمان مائة وتسعة وثمانين

بشهاد المضمين له وهو محمود بن عمر الشافعي
عليه الله الطيف الحنفى الوفي
متوكلا على الفرد الصمدى

بشهاد المضمين له وهو
سلمان بن عبد الله وساهل بن عبد الله بن موسى
ويوسف بن داود
سهد ما صدقوا به من عهده

سهد المضمين السرى بالامر
عنه ذلك هو بالامر
سهد ما صدقوا به من عهده
لعمري بن عبد الله
سهد ما صدقوا به من عهده
سهد ما صدقوا به من عهده

سهد المضمين بالامر الواقع في
سهد ما صدقوا به من عهده
الواحد

(Faint handwritten scribbles and lines on the left side of the page)

(Faint handwritten scribbles and lines at the bottom right of the page)

۸۵

۱۰۸۸ / ۱۰۸۸
۱۰۸۸ / ۱۰۸۸
۱۰۸۸ / ۱۰۸۸

۱۰۸۸

نظر به اوقاف تعمیریه مسکنه مائمه اوقافیه مدینه قنیه وه چهلمه نلم کنه بله
 بنا لیدیکه چهلمه مائمه و ارضان مدینه وقفه برده مشروطه مائمه که نه حرمه معنای
 نه تب و معنیه الله و مدینه قنیه ده وقفه مشهوره مستغنیه برنی بهمانندینه مدرسه
 قنیه بلکه خرابه کلان و مدرسه مشهوره جانب غریبیه و ارضان برجه و شبه مائمه کچه
 کچه حیره مائمه و بلکه وقفه حقه هم دفعه چهلمه سله اید سرور اغانه برجه اشتان و برجه
 مشروطه اوقافیه کلان احباب ارضان اوله به سنده معنای مشرف خرابه و معنای خرابه قائمه
 مائمه وقفه زعمه بولنه هم مشهوره احباب و اشجار و ادواتی انون ایدرک بلکه خرابه
 و زبیره لک اوله زبیره اوله مائمه طائفه مائمه بر ارضیه قائمه و بروجه طائفه
 مشهوره اخراجی معصومه و نا اینجه یکی درکاری هم مشهوره ارضان خرابه اله اوله
 مدرسه مشهوره اید بلکه خرابه و زبیره لک اوله هم مشهوره احباب ایدرک طائفه مائمه
 طایفه مائمه و طایفه اینجه هم مشهوره اید محدود تخمین تخمینا بر کچه دلاله معنای مائمه
 اوزبیه اصحاب اجناسه بجدوا بر باب مدرسه شریفیه نام مدرسه بنا و ایشانه و علم و مدرسه
 خرابه زبیره زبیره و اعلاوه قائم قائم اوله طائفه مائمه مدرسه مشهوره ایدرک معنای مائمه
 حقه اوله ایدرک با ایدرک مائمه مشهوره طائفه حقیبه ایدرک حادی مائمه ایشانه اوله
 ایشانه مائمه و معنای مائمه و مدینه اعلاوه مائمه مائمه مائمه مائمه مائمه مائمه
 و خدمتاری و سنده طائفه مائمه هم برزد مائمه و زبیره اوله مائمه مائمه مائمه
 و اسلام اعلاوه مائمه

۵

Belge 4: Kürkçü Hamamı ve Hacı Hasan Medresesi'nin yerine Kara Hafız Medresesi yapılmıştır. (VAD no. 2176, s.356¹⁾

بهنوبه ایکیوز الی دره سنی صفرا الحریضه سنه هجریه ثانیه ده و قریب حیدر علی دیکله عرف بره
 ضمه مهم ضرای و مال تراب اوله بنفنه جه اعلامه هوا بره سینه و در شریف لری ادا لیکه و سینه ای
 اوله ده محمد امد سه اشکسته هوکله و طالب اوله مه سه سنه هکر منه تو خره صفا و صفا طریقه به موسی افندی
 اسانسه باخه قاده انقاضی داعی و سینه سنی قبل شرعه نه قرانه ادا مال انقاضی و سانه مرقوم
 حیدر ایلم قیتم ایکیوز عمره اوله بنی اهل و قوف اصبا لریه مستحق اولی قنه انقاض مرقوم طرفنده
 ارباب و قیل حاوی محض شاهه لرده باارضای بی بات صبیح ترعی اده صوره الیه شریف افند شه سکنه زیاده
 اوله اربع یوز عفا بالتولیم بی و تسلیم ایلم و سه اوله اربع یوز عفا باکر و سه و تسلیم و سینه
 بالتولیم افند و قبضه ایلم و صامیه مزبور نیک معلوم الحدود عرضه صه او برینه و صه محض شاهه لرده
 افندی صله الیه بره سن سن بکره ای اجاره و بره افندی صله الیه لرده اربع یوز ای اجاره و صله
 قبضه اربع و بی اجاره مرقوم اده افندی صله الیه تاریخه کنه سنم و اربع یوز بیلک بکره ای صله اربع
 اجاره صله معنده اده اجاره و بره عرض مزبور تسلیم ایلم هرقده اربع یوز زیاده و صله لرده
 باقی اصحابین بقا و اربع اربع اربع قله بکم بعد ایلام اجاره مقنن سن ادا بعد شایع مرقوم
 صله اوله طرفنده و طرفین آخده بر فرد مانع و ضایع اولیه
 صله و صله
 صله
 صله

بائینا بکارت
 غایب ده افند
 صله ایلم
 صله ایلم
 صله ایلم

Belge 5: Kürçü Hamamı'nın yeri , Kara Hafız Medresesi'nin yapılması için Hoca Selman Vakfı mütevellist tarafından satılmıştır. (VAD no. 2176, s.356²).

خصوصاً آن البناکر محله کشف و تحریر المثنی او لغفان و صوب شرح تومید که مولانا احمد افندرز سال اول نوب اولی
 مدتی قونیه در موصوم عابد طبر او قافلده ترمه جامی دیکله معروف جفته جامک اوزرینه واروب خدمه و قنذت
 و اینیه و متوق اصواله و قونیا اولاله بیغرض سکنیک ذیل کتابد مجر الامم مسلمین و استاد موار اردده و یکی تری و بارش
 نام ذمیل کفر لریه عقد مجلس شرح منیر الکریم وقف مزبورک مشروطیت اوزره بالفعل متولیه اولاله عن المثنی الختام
 زیدک ال اوقات الکرام حال السجاده بیرای تحت منور مشیح نمیدک الحاج عارف محمد افندرز خلدی مبعود مزبورده تقریر کلام و تعمیر
 عن المرام ایدق الشیو جام مذکورک فرورایام ایله قرغانه کهنه لنوب تجدیدک محتاج و کلینک و کلینک او حاجی خراب اولوب
 عیداننا اولنمغه محتاج اولقله بوندک اقدم طرف شرحک تجدید و بنابه ما ذوق اولدو عم حبیله مار الذکر
 قرغانه تجدید ایدوب نقض اولاکه در تمیز سکن ساینس و قیه کهنه با ترک هر قیه سنه او توزر باره پیر فروقت
 و نقض مزبورده او صیور المثنی درت غرض حاصل اولوب مبلغ مزبور ایله هر قیه سه بر غرض بر نلنله اولوق
 اوزره ایلکوز تمین اوض و قیه جدید باقر لشر ایدو بوندک معلدا در تمیز نالیه و قیه جدید باقر دخی ضم ایدو
 جمعا التیوز تمین طغوز و قیه بر قرغان اولوب نقضندک لشر اولنال باقرده ما عدا ضم اولنال باقر
 قیتمه بشیوز اولک بدر غرض و استادید و طعامیه فرق طغوز غرض جمعا بشیوز المثنی ال غرض قرغان
 مزبور نقضندک ما عدا مصر و نم اولوب و مار الذکر کلینک و کلینک او حاجی بنا لریه دخی کرج و فرسانه و روغن بوز
 و مرده سنگ و کندر و کتاک و کرمید و سائر المثنی ال غرض و استادید و رنجریه و طعامیه و حرکات بولک
 تطهیر اولوز اوج غرض و کلینک قیوسه و جام قبولر تجدید و تعمیر لریه ایکی بجه غرض جمعا التیوز المثنی
 بدر بجه غرض مصر و نم اولقله مصر و نم اولاکه مبلغ مزبورک تجدید اولنال قرغانک و مار الذکر کلینک و او حاجی
 بنا لریه و سائر تعمیر آنک تحالی اولوب قدر معروف اولدو عن معاینه اولنوب مصر و نم ایله مال و قنعه رجوعه
 اذن شرعی و یر ملک معلوم مدد دیدک مسکون مذکور و وصهاران مسفورا ایله ذکر اولنال قرغان و سائر
 نظر ایدیلر نلن غلثقیته قرغان مذکور مجد دایا بیلوب و کلینک و کلینک او حاجی مجد دایا اولندو غرض
 بعد المعاینه قرغان مذکورک و کلینک و او حاجی ک تجدید لر و قبولرک تجدید و تعمیر ال مبلغ مزبور التیوز
 المثنی بدر بجه غرض ایله اجتی تجدید و بنا و تعمیر اولنوب اقل ایله ممکن اولوب ذکر اولنال تجدید و تعمیر آنک
 مبلغ مزبور تحالی اولوب قدر معروف اولدو عن جمله اجماع و اتفاق ایدیلر کربنی مولانا می مزبور محله
 کشف و کتب و تحریر و معا بشت اولنالک امنای شرعله مجلس شرعه کلاب علی و قوعه انا و تقریر امکان
 متولی مومی الیهک مصر و نم اولاکه مبلغ مزبور ایله مال و قنعه مرقومه رجوعه طرف شرعده اذنه برله
 ما وقع بالملک کتب اولندو شرح الیوم الثالث من شهر ذر القنقه الشرعی لند اهدر و عین و مائة و الف
 فی الاشیاء ولد افندرز قنرالانج مشهورک ابوبکر افندرز ملا ابرهیم ک امید محمد طبر لریه درویش محمد افندرز
 ابر عبد الاحد طبر عبد الرحیم افندرز ابر محمد افندرز اصف همت افندرز امید عبد الخلال طبر درویش محمد طبر
 امید عبد الرحمن طبر امید ابرهیم طبر امید الحاج ابرهیم اغا احمد طبر ابر مصطفی طبر محمد افندرز ابر
 ابر بصرام طبر ابر بصرام طبر ابر مصطفی طبر هدایت زاده عبد الرحیم افندرز

Belge 6: Türbe Hamamı (Konya) tamirat keşfi. (KŞŞ no. 54, s.174²).

